

Resullaryň işleri

Giriş

Lukanyň hoş habary Isa Mesihniň haça çüýlenmegi we ölümden dirilmegi bilen tamamlanýar. Kitap tamamlansa-da, ondaky wakalar tamamlanmaýar. Hudaýyň Isa Mesihni ölümden direldip, Mukaddes Ruhuny ibereninden soň, başga wakalar başlanýar. Hut şu wakalary beýan etmek üçin hem Luka «Resullaryň işleri» atly kitaby ýazýar.

Kitabyň ýazylan döwründe Isanyň şägirtleriniň hemmesi diýen ýaly ýahudylardy. Emma Hoş Habaryň başga milletlere wagyz edilmeginiň netijesinde olar hem halas bolup, Hudaýyň wada eden Mukaddes Ruhuny alýarlar. Pawlus, Petrus we beýleki resullar Hoş Habary wagyz edip, Mukaddes Ruhniň güýji arkaly ençeme syrkawlara şypa berýärler,

arwah-jyn ucranlary erbet ruhlardan azat edýärler, tutuş Rim imperiýasynda mesihni ýygnaklarynyň düýbünü tutýarlar. Bu wakalaryň aglaba bölegi häzirki Türkiýe, Gresiya we Italiýa döwletleriniň araçäklerinde bolup geçýärdi. Siz bu araçäkleri Mukaddes Kitabyň ahyrky sahypalarynda ýerleşdirilen kartada görüp bilersiňiz.

Luka mesihni ýygnaklaryň ir döwürdäki taryhyny beýan etmek bilen, Mukaddes Ýazgylardaky wadalaryň berjaý bolandygyny aýratyn nygtaýar. Ol Mukaddes Ruhniň güýjüniň we doga-dilegleriň, garyp-pukaralara ýardam bermegiň näderejede wajypdygyny okyjylaryna düşünmäge kömek edýär.

Mazmuny

Resullara Mukaddes Ruh inýär	1:1–2:47
Iýerusalimdäki ýygnak	3:1–8:3
Hoş Habar Ýahudyýa bilen Samariýada wagyz edilýär	8:4–9:31
Hoş Habar keseki halklara wagyz edilýär	9:32–15:35
Hoş Habar Kiçi Aziýa, Gresiya we Rime baryp ýetýär	15:36–28:31

1-nji bap

Isa Mukaddes Ruhy wada berýär

¹Eý, Teofil! Men birinji kitabymda Isanyň tä göge göterilen gününe çenli başdan-aýak bitiren we öwreden ähli işleri barada ýazdym. ²Ol göge göterilmezden öň, Mukaddes Ruh arkaly Öz saýlan resullaryna buýruklar berdi. ³Isa ejir çekip ölerden soň, ençeme ynandyryjy deliller arkaly resullara di-relendiğini aýan etdi. Ol kyrk günün dowamynda olara görnüp, Hudaýyň Şalygy barada gürrün berdi. ⁴Günleriň birinde Isa olar bilen saçagyň başynda otyrka, şeýle buýruk berdi: «Iýerusalimden gitmäh, Meniň owal aýdyşym ýaly, Atamyň wada beren peşgeşine garaşyň. ⁵Ýahýa sizi suwa çümdüripdi, emma ýene birnäçe günden siz Mukaddes Ruha çümdürilersiňiz».

Isa göge göterilýär

⁶Resullar bir ýere üýşenlerinde, Isadan: «Ýa Reb! Eýsem Ysraýyl şalygyny dikeltmäge wagt bolmadymy näme?» diýip soradylar. ⁷Isa olara: «Atamyň Öz ygtyýary arkaly kesgitlän wagtyňy ýa möhletini bilmek siziň işiňiz däl. ⁸Emma siziň üstüňize Mukaddes Ruh inende, güýç-gudratdan dolarsyňyz. Iýerusalimde, tutuş Ýahudyýada we Samariýada, ýer yüzüniň dört künjeginde siz Meniň şaýatlarym bolarsyňyz» diýip jogap berdi. ⁹Isa bulary aýdandan soňra, resullar seredip durka, bir bulutda ýokary göterildi. ¹⁰Mundan soň resullar Ony görmeseler-de, henizem gözlerini göge dikip durdular. Birdenkä ak eşikli

iki adam olaryň alnynda peýda bolup: ¹¹«Eý, jelileliler! Näme üçin göge seredip dursuňyz? Isanyň göge göterilenini gözünüz bilen gördüňiz ahyry. Ol göge nähili göterilen bolsa, hut şonuň ýaly hem gaýdyp geler» diýdiler.

Ýudasýň ornuna Mattiýa saýlanýar

¹²Mundan soňra resullar Zeýtun dagyndan Iýerusalime gaýdyp geldiler. Bu dag Iýerusalime ýakyn bolup, bir Sabat günlük ýoldy ^a. ¹³Şähere girenlerinden soň, olar öz bolýan öýleriniň ýokarky gatyndaky otagyna çykdylar. Petrus, Ýohanna, Ýakup, Andrys, Filip, Tomas, Bartolomeý, Matta, Alfeýiň ogy Ýakup, Watançy Simun we Ýakubyň ogy Ýudas dagy hem şol ýerdediler. ¹⁴Olaryň hemmesi bir ýere üýşüp, yzyny üzmän dogadileg edýärdiler. Olaryň arasynda Isanyň ejesi Merýem, şeýle-de käbir aýallar we Isanyň inileri hem bardy.

¹⁵Bir gün Petrus ýygnaýşan ýüz ýigrimä golaý doganlaryň ortasynda durup, şeýle diýdi: ¹⁶«Eý, doganlar! Isany tutmaga gelenlere ýolbaşçylyk eden Ýudas hakda Mukaddes Ruh Dawut arkaly owal-başdan pygamberlik edipdi. Mukaddes Ýazgylardaky şol sözler amala aşmalydy. ¹⁷Ýudas biziň birimiz hasaplanýardy, ol hem bu hyzmatdan öz paýyny alypdy».

¹⁸(Ýudas haýynlyk edip gazanan puluna bir ekin meýdanyny satyn alypdy. Soňra şol ýerde başaşak ýykyldy we garny ýarylyp, ähli içgoşy çogup çykdy. ¹⁹Bu waka bütün Iýerusalim ilatyna mälim boldy we adamlar ol ýeri öz dillerinde «Hakeldama», ýagny «Gan meýdany» diýip atlandyrdylar.)

^a **1:12 Bir Sabat günlük ýol** – dini kanuna görä Sabat günü diňe bir kilometr ýol ýöremäge rugsat edilendi.

²⁰Soňra Petrus sözünü dowam edip, şeýle diýdi: «Zeburda:

„Goý, onuň öýi çolaryp galsyn,
ol ýerde hiç kim mesgen
tutmasyn“;

şeýle hem: „Başga biri onuň ornuny al-syn“ diýlip ýazylan. ²¹⁻²²Şonuň üçin hem, Ýudanyň ornuna başga birini saýlama-gymyz gerek. Bu adam Rebbimiz Isanyň Ýahýa tarapyndan suwa çümdürilip, tä göge göterilen wagtyňa çenli hemişe biziň aramyzda bile bolan adamlaryň biri bolmaly. Ol hem biziň ýaly Isanyň direlendigine şaýatlyk etsin».

²³Şeýlelikde, iki adamy öňe çykardylar. Olaryň biri Barsap lakamly Ýusup (oňa Ýustus hem diýýärdiler), beýlekisi bolsa Mattiýdi. ²⁴Onsoň Hudaýa doga-dileg edip: «Ýa Reb! Sen hemmäniň ýüregini bilýärsiň. Ine, şu ikisinden haýsy birini resullyga saýlan bolsaň, bize görkez, ²⁵sebäbi Ýudas etmeli hyzmatyny taşlap, özüne degişli ýere gitdi» diýdiler. ²⁶Onsoň bu ikisi üçin bije atdylar. Mattiniň bijesi çykdy. Şeýlelikde, Mattiý on bir resula goşuldy.

2-nji bap

Resullara Mukaddes Ruh inýür

¹Ellinji gün baýramy günü ähli iman-lylar bir ýere ýygnaşyp otyrdylar. ²Birdenkä asmandan güýçli şemalyň sesine meňzeş şuwuwuldy peýda bolup, olaryň oturan öýüniň içini doldurdy. ³Olar uçguna meňzeş bir zatlaryň pytrap, öz üstlerine inendigini gördüler. ⁴Olaryň hemmesi Mukaddes Ruhdan doldular we Mukaddes Ruhun beren ukybyna görä, başga dillerde gepläp başladylar. ⁵Şol döwürde Iýerusalimde dünýäniň

ähli ýurtlaryndan gelen hudaýhon ýa-hudylar ýaşaýardylar. ⁶Bu galmagally sese uly mähelle ýygnandy. Olar öz ene dillerindäki gürrüňleri eşidip, al-jyradylar. ⁷Hemmeler haýran galdylar we geňirgenişip, biri-birlerine şeýle diýdiler: «Serediň, bu gepleýänleriň hemmesi jileleli dälmi näme? ⁸Onda nä-dip biziň her birimiz öz ene dilimizdäki sözleri eşidýäris? ⁹Aramyzda Parfiýadan, Madaýdan, Eýlamdan, Mesopotamiýa-dan, Ýahudyýadan, Kappadokiýadan, Pontusdan we Aziýadan gelenler bar. ¹⁰Frikiýadan, Pamfiliýadan, Müsürden, Kirineýiň golaýyndaky Liwiýadan ge-lenler hem bar. Şeýle-de Rimden gelen ýahudylar we ýahudy dinini kabul eden-ler bar. ¹¹Käbirimiz Krit adasyndan we Arabystandan geldik. Muňa garamazdan, Hudaýyň beýik işleri barada olaryň biziň ene dilimizde gepleýändigini eşidýäris. ¹²Olar haýran galdylar we aljyraşyp: «Bu näme boldugyka?» diýişdiler. ¹³Käbirleri bolsa olary masgaralap: «Olar şerapdan serhoş bolupdyrlar» diýdiler.

Petrus halka wagyz edýär

¹⁴Şonda Petrus Onbirler bilen bile yerinden turup, batly ses bilen şeýle diýdi: «Eý, ýahudy doganlar we Iýerusalim ilaty! Mu-nuň manysyny size düşündireýin, meniň sözlerime gulak asyň. ¹⁵Bular siziň pikir edişiňiz ýaly, serhoş däl. Sagat ýaňy irden dokuz ahryry. ¹⁶Ýok, bu görýänleriňiz Ýowel pygamber tarapyndan aýdylandyr:

¹⁷„Hudaý şeýle diýýär:

Ahyrky günlerde şeýle bolar,
Men ähli ynsanlaryň üstüne
Öz Ruhumy dökerin.
Pygamberlik eder oguldry
gyzlaryňyz,

aýanlyk alarlar ýigitleriňiz,
 düýşler görer garrylaryňyz.
¹⁸ Şol günlerde Men hatda gullardyr
 gyrnaklaryň üstüne,
 Öz Ruhumy dökerin.
 Olar-da pygamberlik ederler.
¹⁹ Men ýokarda, asmanda
 mugjyzalar,
 aşakda, ýerde alamatlar:
 gan, ot hem-de tüsse sütünlerini
 görkezerin.
²⁰ Rebbiň beýik we gazaply günü
 gelmezden ozal,
 Gün tümlüge, Aý hem gana
 döner.
²¹ Şonda Rebbi çagyran her bir
 ynsan halas bolar“.
²² Eý, ysraýyl halky! Bu sözlere gulak
 asyň: öz bilşiňiz ýaly, Hudaý nasyrally
 Isa arkaly araňyzda gudratlar, mugjyza-
 lar we alamatlar görkezdi. Munuň bilen
 Ol Isanyň ygtyýarlygyny tassyklady.
²³ Hudaý Öz tutan maksadyna görä, Isany
 siziň eliňize bermegi öňden karar edipdi.
 Siz Ony kesekileriň eli bilen tutduňyz we
 haça çüýläp öldürdiňiz. ²⁴ Emma Hudaý
 Ony direldip, ölüm jebrinden halas etdi.
 Onuň ölüm penjesinde galmagy mümkin
 däldi. ²⁵ Dawut Ol hakda şeýle diýipdi:
 „Reb elmydama gözlerimiň
 öňünde;
 sarsdyrylmaryn, çünki Ol
 meniň sagymda.
²⁶ Şoňa görä ýüregim begençli,
 dilim şatlanýar,
 bedenim hem umyt bilen ýaşayar.
²⁷ Çünki Sen meni ölümler
 dünýäsinde goýmarsyň,

sadygyňyň gabyrda
 çüýremegine ýol bermersiň.
²⁸ Ýaşayyş ýoluny maňa görkezersiň:
 huzuryňda meni şatlykdan
 doldurarsyň“.
²⁹ Doganlar! Beýik atamyz Dawut hakda
 meniň size aç-açan aýtmagym gerek. Ol
 öldi, jaýlandy, mazary bolsa biziň günle-
 rimize çenli saklanyp galypdyr. ³⁰ Dawut
 bir pygamberdi. Hudaýyň ant içip, be-
 ren sözüne görä, Dawut öz neslinden
 biriniň onuň tagtynda ^a oturjakdygyny
 bilýärdi. ³¹ Dawut geljegi öňden görüp,
 Mesihniň direlişi barada şeýle diýipdi:
 „Hudaý Ony ölümler dünýäsinde galdyr-
 mady, Onuň bedeni gabyrda çüýremedi“.
³² Hudaý Isany ölümden direldi, biziň
 hemmämiz muňa şaýatdyrys. ³³ Indi Isa
 beýgeldildi we Ol Hudaýyň sagynda
 otyr. Ol wada edilen Mukaddes Ruh
 Ata Hudaýdan kabul edip, Ony biziň
 üstümize ýagdyrdy. Muny siziň özüňiz
 görüp we eşidip dursuňyz. ³⁴⁻³⁵ Dawudyň
 özi göklere çykmasa-da, şeýle diýipdi:
 „Hudaý Rebbime şeýle sözledi:
 ‘Duşmanlaryňy aýak astyna
 salýançam,
 Meniň sagymda otur’“.
³⁶ Şonuň üçin hem, eý, tutuş ysraýyl
 halky, şuny anyk bilip goý: Hudaý siziň
 haça çüýläň bu Isaňyzy hem Reb, hem
 Mesih edip belledi».
³⁷ Bu sözleri eşidende, adamlaryň ýü-
 regine hanjar urlan ýaly boldy. Olar
 Petrusdan we beýleki resullardan: «Do-
 ganlar, biz näme etmeli?» diýip soradylar.
³⁸ Petrus olara şeýle diýdi: «Toba ediň,

^a **2:30 Dawut Öz neslinden biriniň onuň tagtynda** – bu jümle käbir golýazmalarda *Dawut ten boýunça öz neslinden bolan Mesihni beýgeltjekdigini we onuň tagtynda* diýip düş gelýär.

her biriňiz Isa Mesihniň ady bilen suwa çümdüriliň. Şonda siziň günäleriňiz bagyşlanar we Mukaddes Ruhniň peşgeşini alarsyňyz. ³⁹Bu wada siziň özüňiz we çagalaryňyz üçin, uzakda bolanlaryň ählisi, ýagny Hudaýymyz Rebbiň çagyryjalarynyň her biri üçindir».

⁴⁰Petrus başga-da köp deliller bilen olara şaýatlyk edip: «Özüňizi bu azgyn nesilden halas ediň!» diýip ýalbardy. ⁴¹Şeýlelikde, onuň sözlerini şatlyk bilen kabul edenler suwa çümdürildi. Şol gün üç müňe golaý adam iman etdi. ⁴²Olar resullaryň taglymatyny öwrenmäge, ýakyn gatnaşykda ýaşamaga, bile çörek iýmäge we doga-dileg etmäge yhlasly ýapyşdylar.

Imanlylar arasyndaky birlik

⁴³Resullar arkaly köp mugjyzalardyr alamatlar görkezilýärdi. Şol sebäpli hemmeleriň kalbyny gorky gaplapdy. ⁴⁴Iman edenleriň hemmesi bilediler. Olar ähli zatlaryny orta goýýardylar. ⁴⁵Mal-mülklerini satyp, her kimiň mätäçligine görä öz aralarynda bölüşdiler. ⁴⁶Olar bir adam ýaly bolup, her gün ybadathanada ýygnanardylar. Biri-biriniňkä myhmançylyga baryp, çöregi bölüşip iýýärdiler. Çyn ýürekden şatlanyp naharlaryny paýlaşardylar. ⁴⁷Hudaýa alkyş okap, bütin il içinde hormatlanýlardylar. Hudaý hem halas bolanlaryň sanyny günsaýyn köpeldýärdi.

3-nji bab

Petrus otura maýyby sagaldýar

¹Bir gün Petrus bilen Ýohanna öýlän sagat üçlerde – doga-dileg wagty ybadathana gitdiler. ²Şol wagt ybadathananyň Owadan diýen derwezesine bir dogabitdi otura adamy göterip getirdiler.

Ybadathana girýänlerden sadaka dilemegi üçin, ony her gün şol ýere getirip oturdýardylar. ³Bu adam Petrus bilen Ýohannanyň ybadathana girip barýanyny görüp, olardan sadaka diledi. ⁴Petrus bilen Ýohanna oňa üns berip seretdiler. Soňra Petrus oňa: «Bize seret!» diýdi. ⁵Ýaňky adam olardan bir zat alaryn öýdüp, olara çinirilip seretdi. ⁶Petrus oňa: «Meniň kümşüm, altynym ýok, ýöne özümde barymy saňa berýärin. Nasyraly Isa Mesihniň adyndan buýurýaryn: Tur-da, ýöre!» diýdi. ⁷Onsoň Petrus onuň sag elinden tutup, oňa ýerinden turmaga kömek etdi. Ýaňky adamyň şobada aýaklaryna ysgyn geldi. ⁸Ol ýokary towusdy-da, ýöräp başlady. Onsoň Hudaýa alkyş aýdyp, ýöräp hem towsup, olar bilen birlikde ybadathana girdi. ⁹Bütin halk onuň ýöreyändigini we Hudaýy alkyşlaýandygyny gördi. ¹⁰Adamlar onuň ybadathananyň Owadan diýen derwezesinde sadaka diläp oturýan adamdygyny tanadylar. Onuň başdan geçiren bu wakasyna juda haýran galdylar.

Petrusyň ybadathanadaky sözi

¹¹Ýaňky sagalan otura Petrus bilen Ýohannany goýbermän durka, tutuş halk haýran galyp, olara tarap, Süleýmanyň eýwany diýen ýere ylgaşyp geldi. ¹²Petrus muny görende, halka ýüzlenip, şeýle diýdi: «Eý, ysraýyl halky! Näme üçin muňa haýran galýarsyňyz? Näme üçin biz bu adamy öz gudratymyz ýa hudaýhonlygymyz bilen ýöreden ýaly, bize beýle dykgat bilen seredýärsiňiz? ¹³Ata-babalarymyz Ybraýymyň, Yshagyň, Ýakubyň Hudaýy Öz guly Isany şöhratlandyrdy. Emma siz Ony ölüme tabşyrdyňyz, hatda Pilat Ony boşatmagy ýüregine düwende-de, siz Ony Pilatyň

binanyň burç daşy boldy“.

¹²Ondan başga Halasgär ýokdur. Onuň ady bütin älemde adamzady halas edip bilýän ýeke-täk atdyr».

¹³Mejlis agzalary Petrus bilen Ýohananyň batyrgaýlygyny görenlerinde we olaryň okuw okamadyk bir ýönekeý adamlardygyny bilenlerinde haýran galdylar, olaryň Isanyň şagirtleridigine göz ýetirdiler. ¹⁴Şypa tapan adam hem bu iki resul bilen bile durdy. Şonuň üçin olaryň garşysyna hiç zat aýdyp bilmediler. ¹⁵Şeýlelikde, olara ýokary mejliden daşary çykmagy buýurdylar-da, özara maslahata başladylar: ¹⁶«Bu adamlary näme edeliň? Iýerusalimde ýaşayanlaryň her biri bularyň täsin gudrat görkezendigini bilýär. Biz muny inkär edip bilmeýäris. ¹⁷Emma bu habar halk arasynda has-da köp ýaýramaz ýaly önüni alalyň we mundan beýläk Isanyň ady bilen hiç kime hiç zat aýtmazlyklary üçin, olara duýduryş bereliň».

¹⁸Onsoň olary çagyryp, Isanyň ady bilen geplemezligi we wagyz etmezligi buýurdylar. ¹⁹Emma Petrus bilen Ýohanna olara: «Hudaýyň sözlerine däl-de, siziňkä gulak asmak Hudaýyň nazarynda dogrumydyr? Özüňiz netije çykaryň! ²⁰Biz-ä görüp-eşidenlerimizi aýtman durup bilmeris» diýip jogap berdiler.

²¹Mejlis agzalary olara iň soňky duýduryş berenden soň, olary boşadyp goýberdiler. Olary jezalandyrmak üçin hiç hili bahana tapyp bilmediler, sebäbi bolan wakany ähli halk bilip, Hudaýy şöhratlandyryardy. ²²Gudrat arkaly şypa tapan adam bütin ömrüne, kyrk ýyldan gowrak bäre otura maýypdy.

²³Petrus bilen Ýohanna boşanlaryndan soň, dostlarynyň ýanyna gaýdyp bardylar we ýolbaşçy ruhanylaryň, ýaşulularyň özlerine aýdanlarynyň baryny olara habar berdiler. ²⁴Muny eşidenlerinde, olaryň hemmesi batly ses bilen Hudaýa şeýle doga-dileg etdiler: «Eý, Hojaýyny-myz Reb! Ýeri, gögi, deňzi we olardaky ähli zady ýaradan Sensiň! ²⁵Sen Mukaddes Ruh arkaly Öz guluň – atamyz Dawudyň üsti bilen şeýle diýdiň:

„Milletler näme üçin gazaba münýär?

Halklar nämä biderek pitne turuzýar?

²⁶Rebbe we Onuň Saýlanyna ^a garşy dünýä şalary aýaga galýar, hökümdarlar birigýär we baş galdyrýar“.

²⁷Hakykatdan-da, keseki milletler we ysraýyl halky bilen birlikde Hirod we Pontiy Pilat bu şäherde Öz saýlap-seçen mukaddes guluň Isa garşy aýaga galdylar. ²⁸Olar Seniň gudratyň we yradaň bilen owaldan karara gelen her bir işiňi hakykata öwürmek üçin ýygnandylar. ²⁹Ya Reb, olaryň haýbat atyşlaryny bir görsene! Indi Seniň Hoş Habaryňy batyrgaýlyk bilen aýtmaga biz gullaryňa güýç-gaýrat ber. ³⁰Mukaddes guluň Isanyň ady bilen hassalara şypa bermek üçin we alamatlarydyr mugjyzalar görkezmek üçin bize eliňi uzat!»

³¹Doga-dileg edip bolanlaryndan soň, olaryň üşüp duran ýeri sarsydy. Hemmeler Mukaddes Ruhdan dolup, batyrgaýlyk bilen Hudaýyň Hoş Habaryny aýtmaga başladylar.

^a 4:26 Saýlanyna – grekçe *Hristos*, bu Mesih diýmek. Sözlükde «Mesih» sözüne seret.

Imanlylar ähli zatlaryny paylaşýarlar

³²Imanlylar bir jan, bir tendiler. Olaryň hiç biri öz emlägine-de meniňki diýmeýärdi, ähli zatlary ortalykdy. ³³Resullar beýik gudrat bilen Reb Isanyň direlendigine şaýatlyk edýärdiler. Hudaý olaryň hemmesine beýik merhemet eçildi. ³⁴Aralarynda mätäç adam ýokdy. Sebäbi kimiň mellegi, öýi bar bolsa, olary satýardylar. Satylan zatlaryň puluny bolsa getirip, ³⁵resullaryň önünde goýýardylar. Şeýlelikde, her kime geregiçe paýlanýardy. ³⁶Imanlylaryň arasynda lewilerden bolan Ýusup atly bir adam bardy. Onuň asly Kiprdendi. Resullar oňa Barnap, ýagny «Ruhlandyryjy» diýip at goýupdylar. ³⁷Ýusup hem öz ýerini satyp, puluny resullara getirip berdi.

5-nji bap***Hanany bilen Sapfira***

¹Hanany diýen adam aýaly Sapfira bilen bir bölek mülkünü satdy. ²Ol aýaly bilen dilleşip, mülküň pulundan bir paý özüne alyp galdy. Hanany puluň galanyyny getirip, resullara berdi. ³Petrus oňa şeýle diýdi: «Hanany, näme üçin sen şeýtana kalbyňdan orun berdiň? Sen Mukaddes Ruha ýalan sözläp, puluň bir bölegini özüne alyp galdyň. ⁴Ol satylanda-satylmanda hem öz emlägiňdi ahry. Ony satanyňdan soňam puluny öz isleýşiň ýaly ulanyp bilerdiň. Nädip beýle zady edip bildiň? Sen ynanslara däl-de, Hudaýa ýalan sözlediň».

⁵Hanany bu sözleri eşiden badyna, ýere ýykylyp jan berdi. Bu wakany eşidenleriň baryny elhenç gorky gurşap aldy. ⁶Onsoň ýigitler gelip, ony kepene doladylar-da, äkidip jaýladylar. ⁷Üç sagada golaý wagt geçenden soň, Hananyň

aýaly geldi. Onuň bu bolan wakadan habary ýokdy. ⁸Petrus ondan: «Maňa aýt, adamyň ikiňiz ýeriňizi şu baha satdyňyzmy?» diýip sorady. Aýal hem: «Hawa, şu baha satdyk» diýip jogap berdi. ⁹Petrus oňa: «Näme üçin siz Rebbiň Ruhuny synaga salmak üçin dilleşdiňiz? Anha, seret, seniň adamyňy jaýlanlar gapa golaýlap gelýärler, olar seni hem äkiderler» diýdi. ¹⁰Edil şol pursatda ol aýal Petrusyň aýagyna ýykylyp, jan berdi. Ýigitler içeri girenlerinde, onuň ölendigini gördüler. Ony äkitdiler-de, äriňiň ýanynda jaýladylar. ¹¹Tutuş ýyg-nagy we bu hakda eşidenleriň baryny uly gorky gurşap aldy.

Resullar köp hassalary sagaldýarlar

¹²Resullar halk arasynda ençeme alamatlar, mugjyzalar görkezýärdiler. Ähli imanlylar ybadathanadaky Süleýmanyň eýwanynda üýşerdiler. ¹³Halk olara uly hormat goýsa-da, hiç kim olara goşulmaga milt edip bilmedi. ¹⁴Muňa garamazdan, Reb Isa iman edenlere goşulan erkekdir aýallaryň sany barha artýardy. ¹⁵Petrus geçip gidende, hiç bolmanda, onuň kölegesi hassalaryň üstüne düşsün diýip, olary köçelere çykaryp, çarpaýalarda we düşeklerde ýatyryrdylar. ¹⁶Iýerusalimiň töweregindäki obalardan gelen mähelle-de hassalary we arwah-jynlardan ejir çekýänleri getirýärdi. Hassalaryň hemmesi şypa tapýardy.

Resullara edilen sütemler

¹⁷Şeýlelikde, baş ruhany we onuň ýanyndaky saddukeýleriň ählisi görüplikden ýaña aýaga galdylar. ¹⁸Olar resullary tutup, şäher zyndanyna saldylar. ¹⁹Emma gije Rebbiň bir perişdesi zyndanyň gapylaryny açdy-da, olary daşary çykaryp: ²⁰«Baryň, ybadathana gidip, halka bu

täze ýaşayyş baradaky habary wagyz ediň» diýdi. ²¹Resullar muny eşidenlerinde, gün dogan badyna ybadathana gelip, halka öwretmäge başladylar.

Bu aralykda baş ruhany bilen onuň ýanyndakylar gelip, ýokary mejlisi we ysraýyl halkynyň ähli ýaşulularyny bir ýere çagyrdylar. Onsoň zyndandan resullary getirmäge adam ýolladylar. ²²Emma gullukçylar olary zyndandan tapmadylar. Olar yzyna gelip: ²³«Zyndana mäkäm gulply eken, garawullar hem gapylaryň agzynda duran ekenler, emma gapyny açanymyzda, içerde hiç kimi tapmadyk» diýip habar berdiler. ²⁴Ybadathana goragçylarynyň baştutany, ýolbaşçy ruhanylar bu sözleri eşidenlerinde: «Bu näme boldugyka?» diýşip, aljyraňnylyga düşdüler. ²⁵Şol wagt biri gelip, olara: «Anha, zyndana salan adamlaryňyz ybadathanada halka wagyz edip durlar» diýip habar berdi. ²⁶Şeýlelikde, baştutan bilen gullukçylar gidip, olary güýç ulanmazdan getirdiler, sebäbi olar halkyň özlerini daşlamagyndan gorkýardylar. ²⁷Olary getirip, ýokary mejlisiň önünde duruzdylar. Baş ruhany olary sorag edip: ²⁸«Biz size şu at bilen wagyz etmäh diýip, berk tabşyryk bermänmidik? Siz bolsa öz taglymatyňyz bilen bütin Iýerusalimi doldurdyňyz. Bu adamyň ganyny hem biziň üstümize ýüklemek bolýarsyňyz» diýdi. ²⁹Petrus bilen resullar olara şeýle jogap berdiler: «Ýnsana däl-de, Hudaýa boýun bolmak has möhümdir. ³⁰Ata-balarymyzyň Hudaýy siziň haça çüýlän Isaňyzy direldi. ³¹Hudaý Ysraýyla toba etdirip, günälerini bagyşlamak üçin, bu Adamy Baştutan hem Halasgär edip, Ony beýgeltdi we Öz sagynda oturtdy. ³²Biz bu zatlara şaýatdyrys, Mukaddes Ruh hem şaýatdyr. Hudaý Mukaddes Ruh Özüne boýun bolanlara berdi.»

³³Mejlisiň agzalary muny eşidende gahar-gazaba münüp, olary öldürmegiň küyüne düşdüler. ³⁴Emma hemmeler tarapyndan sylanýan fariseý we Töwrady öwrediji Gamaliýel atly bir agza ýerinden turup, resullary birsalym daşary çykarmagy buýurdy. Ol baş mejlisde hemmeler tarapyndan sylanýan Töwrady öwredijidi. ³⁵Soňra Gamaliýel şeýle diýdi: «Éý, ysraýyl halky! Bu adamlar babatda etjek bolýan işiňizde seresap boluň. ³⁶Ýaňy-ýakynda özüni beýik adam saýýan Teýuda gozgalan turuzdy, dört ýüz adam onuň yzyna eýerdi. Emma ol öldürilenden soň, onuň yzyna eýerenleriň hemmesi dargap gitdi. ³⁷Mundan soň ilat ýazuwy günlerinde jelileli Ýudas orta çykdy we ençeme adamy öz yzyna düşürdi. Emma ol hem öldürilenden soň, yzyna eýerenleriň hemmesi dargady. ³⁸Indi bu adamlardan el çekiň, olary boşadyp goýberiş, sebäbi bu iş ynsandan bolsa, onda öz-özünden ýok bolup gider. ³⁹Emma Hudaýdan bolsa, onda siz bu işiň önüni alyp bilmersiňiz. Birden Hudaýa garşy söweşýänler bolup çykaýmaň». ⁴⁰Şeýlelikde, olar Gamaliýeliň maslahatyny kabul etdiler. Olar resullary çagyryp ýençirdiler we Isanyň ady bilen geplemezligi tabşyryp, olary boşatdylar. ⁴¹Resullar Isanyň ady ugrunda masgara bolmaga mynasyp görleňdikleri üçin ýokary mejliden şadyýan çykyp gitdiler. ⁴²Olar her gün ybadathananyň howlusynda we adamlaryň öýlerinde halka öwredtiler. Isanyň Mesihdigi baradaky Hoş Habary dyngysyz wagyz etdiler.

6-njy bab

Ýedi kömekçi

¹Şol günlerde şägirtleriň sany barha artýardy. Emma grekçe gepleýän

imanlylar arameýçe gepleýän imanlylaryň gündelik ýmit paýlaşygynda dul aýallary gözden salýandyklary üçin olaryň üstünden şikaýat etdiler. ²Şeýlelikde, on iki resul ähli şägirtleri ýanlaryna ýygnap, olara şeýle diýdiler: «Hudaýyň Hoş Habaryny wagyz etmegi taşlap, biziň saçak başynda hyzmat etmegimiz dogry däl. ³Eý, doganlar, öz araňyzdan ýedi adamy saýlaň. Olar Mukaddes Ruhdan we akyl-paýhasdan doly, atly-abraýly adamlar bolsunlar. Bu hyzmaty şolara tabşyralyň. ⁴Biz bolsa özümizi Hudaýa doga-dileg etmäge we Onuň Hoş Habaryny wagyz etmäge bagyş edeliň».

⁵Bu pikir hemmäniň göwnünden turdy. Ilki bilen olar imany güýçli we Mukaddes Ruhdan doly bolan Stefany saýladylar. Şeýle-de Filipi, Prohory, Nikanory, Timony, Parmeni we antiýohly Nikolasy saýladylar. Nikolas öň ýahudy dinini kabul edendi, indi Isa ynandy. ⁶Onsoň bu adamlary resullaryň huzuryna getirdiler. Resullar hem ellerini olaryň başyna goýup, olar üçin Hudaýa doga-dileg etdiler. ⁷Şeýlelikde, Hudaýyň Hoş Habary has-da ýaýrap, Iýerusalimde şägirtleriň sany barha köpelyärdi. Köp sanly ruhanylar-da iman etdiler.

Stefan tutulýar

⁸Hudaýyň merhemetinden we gudratyndan doly bolan Stefan halk arasynda ajaýyp mugjyzalardyr alamatlar görkezýärdi. ⁹Emma Azatlar diýip atlandyrylýan sinagoganyň käbir agzalary Stefana garşy çykyp, onuň bilen jedelleşmäge başladylar. Olar kiritineýliler, isgenderiýalylylar, şeýle hem Kilikiýa we Aziýa welaýatларыndan gelenlerdi. ¹⁰Mukaddes Ruh Stefana köp

akyl-paýhas berdi, şonuň üçin olar Stefanyň aýdanlaryna garşy durup bilmediler.

¹¹Şonda sinagoga agzalary birnäçe adamy ogrynça ыryp, olara: «Bu adamyň Musa we Hudaýa garşy küpür gepländigini eşitdik diýip aýdyň» diýdiler. ¹²Şeýdip, olar halky, ýaşululary we Töwrat mugallymlary öjükdirdiler. Stefany tutup, ýokary mejlise alyp geldiler. ¹³Olar galp şaýatлары getirdiler. Galp şaýatlar: «Bu adam yzyny üzmän bu mukaddes ybadathana we Mukaddes Kanuna garşy gepleýär. ¹⁴Onuň aýdyşyna görä, nasyrally Isa bu mukaddes ybadathanany ýok etjekmiş, Musanyň bize beren urp-adatларыny hem üýtgetjekmiş» diýdiler. ¹⁵Ýokary mejlisde oturanlar Stefana dikanlap seretdiler we onuň ýüzüniň edil perişdäniň ýüzüne meňzeýändigini gördüler.

7-nji bap

Stefan halka ýüzlenýär

¹Onsoň baş ruhany Stefan: «Bu aýyplamalar dogrumy?» diýip sorady. ²Stefan şeýle jogap berdi: «Eý, doganlar we atalar! Meniň sözlerime gulak asyň. Atamyz Ybraýym Haranda mesgen tutmanka, heniz Mesopotamiýadaka oňa şöhratly Hudaý görüldi. ³Hudaý oňa: „Öz ýurduňy, kowumdaşларыňy taşla-da, Meniň saňa görkezjek ülkäme git“ diýdi. ⁴Şeýlelikde, Ybraýym babyllylaryň ýurduny terk edip, Haranda ornaşdy. Kakasy aradan çykandan soň, Hudaý ony Harandan çykaryp, siziň häzirki oturan ýurduňyza göçürdi. ⁵Hudaý bu ýerden onuň özüne mülk bermedi, hatda bir garyş yer-de bermedi. Emma heniz perzendi bolmasa-da, bu ýurdy onuň

nesline mülk edip bermegi wada berdi. ⁶Hudaý oňa: „Seniň nesliň ýat toprakda gelmişek hem gul bolup ýaşar, şol ýeriň halky olary dört ýüz ýyllap ezer. ⁷Emma Men seniň nesliňi gula öwren halkyň jezasyny bererin. Şondan soň olar ol ýerden çykyp, bu ýerde Maňa sežde ederler“ diýdi. ⁸Soňra Hudaý Ybraýym bilen äht baglaşyp, bu ähtiň nyşany hökmünde sünneti berdi. Şeýlelikde, Ybraýymdan Yshak doguldy, Ybraýym ony sekiz günlükkä sünnet etdi. Yshakdan Ýakup doguldy, ol hem sünnet edildi. Ýakupdan hersi bir tiräni emele getiren on iki ogul dünýä indi, olar hem sünnet edildiler. ⁹Olar öz doganlary Ýusuba görüpçilik edip, ony Müsüre satsalar-da, Hudaý Ýusuby ýeke galdyrmady. ¹⁰Ol Ýusuby ähli külpetlerden azat etdi. Hudaý oňa görlüp-eşidilmedik akyl-paýhas berip, ony Müsür patyşasy faraonyň huzurynda merhemet tapar ýaly etdi. Faraon ony Müsüriň we tutuş köşgüň baştutany edip belledi. ¹¹Şol döwürde bütin Müsür we Kengan ýurdy açlyk çekdi, olaryň başyndan agyr gaýgy-hasrat indi. Ata-babalarymyz iýmit tapmadylar.

¹²Ýakup Müsürde galla bardygyny eşidip, öz ogullaryny, ýagny biziň atalarymyzy birinji gezek ol ýere ýollady. ¹³Ikinji gezekde bolsa Ýusup doganlaryna özünü tanatdy. Şeýlelikde, faraon Ýusubyň maşgalasy barada bildi. ¹⁴Soňra Ýusup öz kakasyny we ähli dogan-garyndaşlaryny ýanyna çagyrdy. Olar jemi ýetmiş baş adamdy. ¹⁵Ýakup Müsüre gitdi. Ýakup we onuň ogullary, ýagny ata-babalarymyz şol ýerde aradan çykdylar. ¹⁶Olaryň jesetlerini Şekeme äkidip, Ybraýymyň Şekemde Hamoryň neslinden satyn alan mazarynda

jaýladylar. ¹⁷Hudaýyň Ybraýyma beren wadasynyň wagty golaýladygyça, halkymyzyň sany hem Müsürde barha köpeliýärdi. ¹⁸Soňra Ýusup hakynda hiç zat bilmeýän başga bir patyşa tagta çykdy. ¹⁹Ol biziň halkymyza garşy hilegärlik etdi, ata-babalarymyzy ezip, täze doglan çagalaryny ölüme duçar etmek üçin daşary taşlamaga mejbur etdi. ²⁰Şol wagt Musa eneden doguldy. Ol Hudaýyň nazarynda juda eýjejik çagady. Ene-atasy öýünde oňa üç aý seretdi. ²¹Emma ondan soň ony taşlamaga mejbur boldular. Taşlanan çagany faraonyň gyzy tapyp, özüne aldy we öz ogly ýaly terbiýeläp ýetişdirdi. ²²Musa müsürlileriň ähli bilimi öwredildi. Ol sözde hem, işde hem beýik adam bolup ýetişdi.

²³Musa kyrk ýaşyna ýetende, öz ildeşleri bolan ysraýyl halkynyň arasyna görme-görşe gitmegi ýüregine düwdi. ²⁴Müsürlilerden biriniň ysraýyl halkyndan birine azar berýändigini görende, Musa oňa arka durdy. Ol müsürlini öldürip, ysraýyllynyň aryny aldy. ²⁵Musa: „Hudaý halkymy meniň üstüm bilen azat etmekçi, halkym muňa düşüner“ diýip pikir etdi, emma olar muňa düşünmediler. ²⁶Ertesi gün Musa iki ysraýyllly adamyň dawalaşyp duranyny gördi we ýanlaryna baryp, olary ýaraşdyrmaga synanyşdy. Olara: „Eý, adamlar, siz dogan ahryr! Náme üçin biri-biriňize azar berýärsiňiz?“ diýdi. ²⁷Emma öz ildeşine azar berýän adam ony itekläp: „Kim seni bize hökümdar ýa-da kazy edip goýdy? ²⁸Düýnki müsürlini öldürişiň ýaly, meni-de öldürmekçimiň?“ diýdi. ²⁹Musa bu gepi eşidenden soň, Midýan ýurduna gaçyp gitdi we ol ýerde

gelmişek bolup ýaşady. Bu ýurtta onuň iki ogly dünýä indi.

³⁰Aradan kyrk ýyl geçenden soň, Sinaý dagynyň golaýyndaky çölde ýanyp duran çalyňyň ortarasynda oňa bir perişde görüldi. ³¹Musa ony görüp haýran galdy. Ol bu geň hadysany ýakynrak baryp görmekçi bolanda, Reb oňa şeýle seslendi: ³²„Men seniň ata-babalaryň Ybraýymyň, Yshagyň we Ýakubyň Hudaýydyryn“. Musa gorkusyndan titräp başlady we seretmäge ýürek etmedi. ³³Soňra Reb oňa: „Aýagyňdaky çarygyňy çykar, çünki seniň bu duran ýeriň mukaddes toprakdyr! ³⁴Müsürde halkymyň çekýän jebir-sütemini gördüm, olaryň ahy-nalasyňy eşitdim. Men olary azat etmek üçin aşak indim. Indi, gel, Men seni Müsüre ibereýin“ diýdi.

³⁵Ine, bu Musa: „Kim seni bize hökümdar ýa-da kazy edip goýdy?“ diýip, halkyň inkär eden Musasydy. Hudaýyň Özi ony çalyda görnen perişdäniň üsti bilen hökümdar hem halasgär edip ýolady. ³⁶Musa ysraýyl halkyny Müsürden alyp çykdy. Ol Müsürde, Gyzyl deňizde we çölde kyrk ýyllap mugjyzalar, guderatlar hem alamatlar görkezdi. ³⁷Ine, ysraýyl halkyna: „Hudaý siziň üçin öz halkyňyzyň arasyndan meniň ýaly bir pygamber çykarar“ diýip aýdan hem şu Musadyr. ³⁸Çölde ysraýyl halky bilen ýaşan hem şu Musadyr, Sinaý dagynda perişde bilen gepleşip, ata-babalarymyz bilen bile bolan hem şoldur. Ol ýaşaýş sözlerini kabul edip, olary bize ýetirdi. ³⁹Emma biziň ata-babalarymyz oňa boýun bolmaktan ýüz öwrüp, ony ret etdiler we Müsüre dolanmaga maýyl boldular. ⁴⁰Olar Haruna: „Öňbaşçylyk

eder ýaly, bize hudaýlar ýasap ber, sebäbi bizi Müsürden çykaryp getiren Musa näme bolanyňy bilemzok“ diýdiler. ⁴¹Şol wagt olar göläniň şekilinde but ýasap, oňa gurbanlyk berdiler. Olar öz elleriniň işlerine guwanyp, şadyhorram boldular. ⁴²Emma Hudaý olardan ýüz öwrüp, asman jisimlerine sežde etsinler diýip, olary terk etdi. Pygamberler kitabynda, ine, şeýle ýazylan:

„Eý, ysraýyl halky, kyrk ýyllap çölde gezeniňizde, Maňa gurbanlyklar we sadakalar hödürlediňizmi?

⁴³Ýok, Molek hudaýyňyzyň çadyryny, Repa hudaýyňyzyň ýyldyzyňy, sežde etmek üçin öz ýasan butlaryňyzy göterip gezdiňiz, Şonuň üçin sizi Babylyň aňrsyna sürgün ederin“.

⁴⁴Ata-babalarymyzyň çölde äht çadyry bardy. Çadyr edil Hudaýyň Musa buýruşy ýaly, Onuň beren nusgasy boýunça gurlandy. ⁴⁵Soňra bu çadyr nesilden-nesle geçip, ata-babalarymyza gowuşdy. Ýeşuwanyň ýolbaşçylygynda keseki milletleriň ýurduny eýelänlerinde, olar çadyry özlere bilen alyp gitdiler. Çadyr Dawut patyşanyň günlerine çenli şol ýerde galdy. ⁴⁶Hudaýyň nazarynda merhemet tapan Dawut Ýakubyň Hudaýy üçin oý gurmaga rugsat sorady. ⁴⁷Iň soňunda Hudaýa ybadathanany Süleýman gurdy.

⁴⁸Emma Beýik Hudaý ynsan eli bilen gurlan jaýlarda ýaşamaýar. Pygamberiň aýdyşy ýaly, ⁴⁹Reb, olara, ine, şeýle diýdi:

„Gökler Meniň tagtym, ýer aýagyňa kürsüdir. Maňa nähili oý gurjaksyňyz siz?!

7:32-34 Msr 3:5-10. 7:37 Kan 18:15. 7:40 Msr 32:23. 7:42-43 Ýrm 19:13; Amo 5:25-27. 7:49-50 Işa 66:1-2.

Haýsy ýer dynçlyk mekany
bolar?!

⁵⁰ Bularyň baryny Öz elim bilen
ýaratmadymmy näme?“

⁵¹ Eý, boýnuýogynlar, diňlemek
islemeýän tekepbirler! Siz hem edil ata-
babalaryňyz ýaly, Mukaddes Ruha hemişe
garşy çykýarsyňyz. ⁵² Ata-babalaryňzyň,
heý, azar bermedik pygamberi barmy?
Olar hatda Dogry Bolanyň geljegini
öňünden pygamberlik edip aýdanlary-da
öldürdiler. Siz bolsa bu dogry Ynsana
haýynlyk edip ganyna galdyňyz. ⁵³ Siz pe-
rişdeleriň üsti bilen Hudaýyň kanunyny
alsaňyz-da, oňa tabyn bolmadyňyz».

Stefan daşlanyň öldürilýär

⁵⁴ Baş mejlisiň agzalary bu sözleri eşi-
denlerinde, gahar-gazaba münüp, Stefana
dişlerini gyjadylar. ⁵⁵ Emma Mukaddes
Ruhdan dolan Stefan asmana seredip,
Hudaýyň şöhratyny, Hudaýyň sagynda
duran Isany gördi. ⁵⁶ Stefan: «Serediň,
men gökleriň açylanyny we Hudaýyň
sagynda duran Ynsan Ogluny görýärim»
diýdi. ⁵⁷ Şonda olar gulaklaryny ýapyp,
hemmesi birden batly gygyryşyp, Ste-
fanyň üstüne topluldylar. ⁵⁸ Ony şäherden
daşary çykaryp daşladylar. Stefana garşy
şaýatlar donlaryny çykaryp, Şawul atly
bir ýigidiň aýagynyň astynda goýdular.
⁵⁹ Stefan öz üstüne ýagýan daşlaryň as-
tynda Hudaýa dogra edip: «Ýa Rebbim Isa!
Meniň ruhumy kabul et!» diýdi. ⁶⁰ Onsoň
ol dyza çöküp, batly gygyryp: «Ýa Reb!
Bu günäni olara ýüklemek!» diýdi. Şu
sözleri aýdyp, ol jan berdi.

8-nji bap

Şawul imanlylary yzarlaýar

¹ Stefanyň öldürilmegini Şawul hem
oňlady.

Şol günden soň Iýerusalimdäki ýyg-
nagy yzgytsyz yzarlamaga başladylar.
Resullardan başga hemmeler Ýahudy-
ýa we Samariýa sebitlerine dargadylar.
² Emma takwa adamlar Stefany jaýlap,
onuň üçin çuňňur ýas tutdular. ³ Şawul
bolsa ýygnagy dargatmaga başlady. Ol
öýme-öý aýlanyp, aýal-erkek diýmän,
imanlylary süýräp, zyndana dykýardy.

Filip Samariýada

⁴ Çar ýana dargaşyp giden imanlylar
Hudaýyň Hoş Habaryny ähli ýerde wa-
gyz edýärdiler. ⁵ Filip-de Samariýanyň
bir şäherine baryp, olara Mesih barada
wagyz etdi. ⁶ Filip diňläp, amala aşyran
gudratlaryny gören mähelle onuň aýdan-
laryna dykgat bilen gulak asdy. ⁷ Köp
adamlaryň içinden arwah-jynlar batly
gygyryşyp çykýardylar, köp sanly ysmaz
we oturalar şypa tapýardy. ⁸ Şeýlelikde,
ol şäherde uly şatlyk döredi.

Simun jadygöý

⁹ Ine, şol şäherde oň jadygöýlik bilen
meşgullanyp, Samariýa halkyny haýran
galdyran we özünü beýik adam diýip
yglan eden Simun atly bir adam bardy.
¹⁰ Uly-kiçi hemme ony üns berip diňlärdi
we ol hakda: «Beýik gudrat diýip atlan-
dyrylýan Hudaýyň gudraty, ine, şudur»
diýýärdiler. ¹¹ Onuň jadygöýligi köpden
bäri hemmäni haýrana goýýardy, şonuň
üçin ony dykgat bilen diňlärdiler. ¹² Em-
ma Filip Hudaýyň Şalygy we Isa Mesih
baradaky Hoş Habary wagyz edende,
adamlar oňa ynanýdylar. Aýal-erkek diý-
män olaryň hemmesi Isanyň ady bilen
suwa çümdürildi. ¹³ Hatda Simun hem
iman etdi, suwa çümdürilenden soň bolsa
Filipiň ýanyndan aýrylmady. Ol Filipiň
amala aşyran beýik mugjyzalaryny we
gudratlaryny görüp, haýran galýardy.

¹⁴Resullar samariýalaryň Hudaýyň Hoş Habaryny kabul edendigini Iýerusalimde eşidip, Petrus bilen Ýohannany olaryň ýanyna iberdiler. ¹⁵Petrus bilen Ýohanna ol ýere baryp, olaryň hem Mukaddes Ruhý almagy üçin doga-dileg etdiler. ¹⁶Sebäbi Mukaddes Ruh entek olaryň hiç biriniň üstüne inmändi, olar diňe Reb Isanyň ady bilen suwa çümdürilipdi. ¹⁷Soňra Petrus bilen Ýohanna ellerini olaryň üstüne goýdular we olar hem Mukaddes Ruhý kabul etdiler. ¹⁸Resullaryň elleriniň goýulmagy bilen Mukaddes Ruhý berlenini gören Simun olara pul hödür edip: ¹⁹«Maňa-da şu gudratdan beriň. Elimi kimiň başyna goýsam, ol adam Mukaddes Ruhý alsyn» diýdi. ²⁰Emma Petrus oňa şeýle diýdi: «Puluň özüň bilen bile ýok bolsun! Sebäbi sen Hudaýyň peşgeşini satyn alaryň öýtdüň. ²¹Bu işde seniň ne paýyň, ne-de hakyň bar, sebäbi seniň ýüregiňe düwen niýetiň Hudaýyň nazarynda dogry däl. ²²Indi toba edip, bu ýaman niýetiňden el çek-de, Rebbe ýalbar, belki, ýüregiňdäki bu niýetiňi bagyşlar. ²³Men seniň aýy zäherden doludygyňy we günä zynjyry bilen baglanandygyňy görýärim».

²⁴Simun oňa: «Meniň üçin Rebbe doga ediň, aýdanlaryňyzyň hiç birine duçar bolmaýyn!» diýdi.

²⁵Petrus bilen Ýohanna şaýatlyk edip, Rebbiň Hoş Habaryny wagyz etdiler. Soňra olar Samariýanyň köp obasynda Hoş Habary yglan edip, Iýerusalime dolanyp geldiler.

Filip we efioپیالی

²⁶Rebbiň bir perişdesi Filipe: «Tur, günorta tarap, Iýerusalimden Gaza

barýan çöllük ýoldan git» diýdi. ²⁷Ol hem turup, ýola düşdi. Gidip barýarka, efioپیالی bir agta duşdy. Ol Efioپیаныň melikesi Kandakynyň baş wezirleriniň biridi we onuň tutuş gaznasyny dolandyryýardy. Ol Iýerusalime ybadat etmäge gelip, ²⁸indi hem yzyna dolanyp barýardy. Ol öz arabasynyň üstünde Işaya pygamberiň kitabyny okap otyrdy. ²⁹Mukaddes Ruh Filipe: «Bar, arabanyň ýanyndan ýöre!» diýdi. ³⁰Filip ylgady-da, onuň Işaya pygamberiň kitabýndan okaýan sözlerini eşidip: «Okaýan zatlaryňa düşünýärmiň?» diýip sorady. ³¹Ol: «Biri düşündirmese, nädip düşüneýin?» diýdi. Onsoň Filipi araba münüp, ýanynda oturmaga çagyrdy. ³²Onuň Mukaddes Ýazgylardan okap oturan ýeri, ine, şudy:

«Soýulmaga äkidilip barýan
goýun dek,
gyrkymçynyň öňündäki sessiz
guzy dek,
Ol hiç agzyny açmady.

³³Ol kemsidilip, adalatsyzlyk bilen
äkidildi.
Onuň nesli hakda kim aýdyp
biljek?
Çünki Onuň ömür tanapy
üzüldi».

³⁴Efioپیالی Filipden: «Aýtsaňyzlaň, pygamber muny kim hakda aýdýar? Özi hakdamy ýa-da başga biri hakda?» diýip sorady. ³⁵Onsoň Filip düşündirmäge başlady, Mukaddes Ýazgylaryň şu ýerdäki parçasýndan başlap, Isa hakdaky Hoş Habary oňa wagyz etdi. ³⁶Olar ýolda barýarka, bir suwly ýeriň üstünden geldiler. Agta: «Ine, bu ýerde suw bar. Meniň çümdürilmegime näme päsgel berýär?»

diýdi. ^a ³⁸Onsoň arabany saklatdy. Filip bilen agta bilelikde suwa girdiler. Filip ony suwa çümdürdi. ³⁹Olar suwdan çykanlarynda, birdenkä Rebbiň Ruhý Filipi ol ýerden äkitdi. Agta ony gaýdyp görmedi. Ol şatlanyp, öz ýoluny dowam etdirdi. ⁴⁰Filip bolsa Aşdotda peýda boldy. Ol Kaýsariýa baryp ýetýänçä, ähli şäherlerde Hoş Habary wagyz etdi.

9-njy bab

Isa Şawula görünýär

¹Şawul Rebbiň şägirtlerine henizem ölüm howpuny salýardy. Bir gün ol baş ruhanynyň ýanyna gidip, ²ondan Damaskdaky sinagogalar üçin hat ýazyp bermegini haýyş etdi. Ol ýerde «Isanyň Ýoly» diýen topara degişli adamlary aýal-erkek diýmän, kimi tapsa, el-aýagyňy baglap, Iýerusalime getirmäge rugsat sorady. ³Ol Damaska ýetip barýarka, birdenkä asmandan bir parlak nur onuň daş-töwregini ýagtyltdy. ⁴Şawul ýere ýykyldy. Şonda ol: «Şawul! Şawul! Nämе üçin Maňa azar berýärsiň?» diýen sesi eşitdi. ⁵⁻⁶Ol: «Agam, sen kim?» diýip sorady. Oňa: «Men seniň azar berýän Isaň. ^bIndi tur-da, şähere git, nämе etmelidigiň saňa şol ýerde aýdylyr» diýdi. ⁷Şawul bilen barýan adamlar duran ýerlerinde doňup galdylar. Olar sesi eşitseler-de, hiç kimi görmeýärdiler. ⁸Ýerinden turup, Şawul gözüni açanda, hiç zat görüp bilmedi. Ony elinden tutup, Damaska idip getirdiler. ⁹Üç günläp onuň gözleri görmedi, şol wagtyň dowamynda ol hiç zat iýip-içmedi.

¹⁰Damaskda Isanyň Hanany atly bir şägirdi bardy. Reb Isa oňa görnüp: «Eý, Hanany!» diýdi. Ol hem: «Lepbeý, Rebbim!» diýip jogap berdi. ¹¹Reb Isa oňa şeýle diýdi: «Tur, Dogry atly köçä bar-da, Ýudasyň öýünden tarsusly Şawul diýen adamy sora. Häzir ol doga-dileg edýär. ¹²Şawula bir görnüş aýan boldy. Görnüşde ol ýanyna Hanany diýen bir adamyň gelip, gözleriniň açylmagy üçin, üstüne ellerini goýandygyny gördi.»

¹³Hanany şeýle jogap berdi: «Ýa Rebbim Isa! Men köp kişilerden bu adamyň Iýerusalimde Seniň saýlap-seçenlerine eden ençeme ýamanlyklary barada eşitdim. ¹⁴Seniň zyňa eýeren her bir adamy tussag etmäge onuň bu ýerde-de ýolbaşçy ruhanylardan ygtyýar haty bar». ¹⁵Reb Isa oňa: «Bar, ýola düş! Bu adam Meniň saýlan guralymdyr. Ol keseki milletleriň, patyşalaryň we ysraýyl halkynyň öňünde Meniň adymy meşhur eder. ¹⁶Meniň adym ugrunda nähili azap çekmelidigini Men oňa görkezerin» diýdi. ¹⁷Şeýlelikde, Hanany baryp, şol öýe girdi, ellerini Şawulyň üstünde goýup: «Şawul dogan! Gözleriň ýene açylyp, Mukaddes Ruhdan dolmagyň üçin, meni bu ýere gelyärkäň, saňa görnen Rebbimiz Isa iberdi» diýdi. ¹⁸Şol pursatda gözlerinden perde syrylan dek, Şawulyň gözleri açyldy. Ol ýerinden turup, Isanyň ady bilen suwa çümdürildi. ¹⁹Soňra naharlanyp, gaýtadan kuwwatlandy.

Şawul Damaskda wagyz edýär

Şawul birnäçe günläp Damaskda şägirtleriň ýanynda galdy. ²⁰Ol dessine

^a **8:36** Kābir golyazmalarda 37-nji aýat duş gelýär: *Filip oňa: «Bütin ýüregiň bilen iman edýän bolsaň, muňa rugsatdyr» diýdi. Ol: «Isa Mesihniň Hudaýyň Ogludygyna iman edýäriň» diýdi.*

^b **9:5-6** Kābir golyazmalarda «Çişe depmek saňa kyndyr». *Şawul titräp, aljyrap: «Ýa Reb, meniň nämе etmegimi isleýärsiň?» diýip sorady diýen sözler hem bar.*

sinagogalara baryp, Isanyň Hudaýyň Og-ludygy ^a barada wagyz etmäge başlady. ²¹Muny eşidenleriň bary geň galyp: «Bu adam Iýerusalimde Isanyň yzyna eýerenlere azar beren adam dälmi? Ol bu ýere hem olaryň el-aýagyny daňyp, ýolbaşçy ruhanylaryň ýanyna äkitmäge gelmänmidi näme?!» diýişýärdiler. ²²Şawulyň erk-ygtyýary bolsa gün-günden güýçlenýärdi. Ol Isanyň Mesihdigini subut etmek bilen, Damaskda ýaşayan ýahudylaryň başyny çasyrdy.

²³Ençeme günden soň, ýahudylar ony öldürmegiň maslahatyny etdiler. ²⁴Ýöne olaryň dildüwüşügi Şawula belli boldy. Olar ony öldürmek üçin gije-gündiz şäher derwezelerini garawullaýardylar. ²⁵Şägirtler bolsa gijäniň bir wagty ony sebediň içine salyp, şäheriň diwaryndan sallap düşürdiler.

Şawul Iýerusalimde wagyz edýär

²⁶Şawul Iýerusalime gelip, şägirtlere goşulmaga synanyşdy, emma şägirtleriň hemmesi ondan gorkýardy. Şawulyň Isanyň şägirdidigine ynanmadylar. ²⁷Onsoň Barnap Şawuly alyp, resullaryň ýanyna getirdi. Ol Şawulyň ýolda Rebbi görendigini, Rebbiň onuň bilen gepleşendigini, Damaskda Isanyň ady bilen hiç bir gorkusyz wagyz edendigini olara gürrüň berdi. ²⁸Şeýlelikde, Şawul olaryň ýanynda galdy we Iýerusalimiň ähli ýerinde Isanyň ady bilen batyrgaý wagyz etdi. ²⁹Ol grekçe gepleýän ýahudylar bilen söhbet edip, olar bilen jedelleşýärdi. Onsoň olar Şawuly öldürmegiň kastyna çykdylar. ³⁰Doganlar muny bilenlerinde,

ony Kaýsariýa getirip, Tarsusa tarap ýola saldylar. ³¹Bütün Ýahudyýadaky, Jeliledäki we Samariýadaky ýygnaklarda parahatlyk höküm sürüp, imanlylar barha güýçlenýärdi. Olar Rebden gorkup, Mukaddes Ruhun ýardamy bilen günsäýyn köpelyärdi.

Eneý we Dorkas

³²Ähli ýerlere aýlanyp ýören Petrus Lidadaky imanlylary hem görmäge geldi. ³³Ol ýerde Petrus Eneý atly bir adama sataşdy. Eneý sekiz ýyl bäri düşekde ysmaz bolup ýatyrdy. ³⁴Petrus oňa: «Eneý, Isa Mesih saňa şypa berýär. Ýeriňden tur-da, ýorgan-düşegiňi ýygna!» diýdi. Ol hem şobada yerinden turdy. ³⁵Lidada we Şaron düzlüginde ýaşayanlaryň hemmesi Eneýi görüp, Rebbi iman etdiler.

³⁶Ýafoda Tawita atly bir zenan şägirt bardy. Onuň grekçe ady Dorkasdy ^b. Munuň eden ýagşy işleri, beren sadakalary gaty köpdü. ³⁷Şol günlerde ol keselläp, aradan çykdy. Onuň jesedini ýuwup, ýokarky gatdaky otagda goýdular. ³⁸Lida şäheri Yafoda şäherine golaýdy. Şägirtler Petrusyň Lidadadygyny eşidip, onuň ýanyna iki adamy ýolladylar we: «Gijikdirmän, biziň ýanymyza gel» diýip haýyş etdiler. ³⁹Petrus turup, olar bilen gitdi. Ol öýe gelende, ony ýokary gatdaky otaga çykardylar. Ähli dul aýallar Petrusyň ýanyna ýygnanyp, Tawita dirikä özlerine tiken ähli donlarydyr köýneklerini görkezip aglaşdylar. ⁴⁰Petrus hemmäni daşary çykardy we dyza çöküp, Hudaýa doga etdi. Soňra ol jesede tarap öwrülip: «Tawita, tur!» diýdi. Aýal gözlerini açdy,

^a **9:20 Hudaýyň Ogly** – Köne Ähtde bu at patyşalar üçin ulanylýardy. Täze Ähtde bolsa bu at Hudaý tarapyndan saýlanyp-seçilen diýmegi aňladýar. Sözlüğe seret.

^b **9:36 Tawita... Dorkas** – Tawita arameýçe, Dorkas grekçe bolup, bularyň ikisi hem *jeren* diýmegi aňladýar.

Petrusy görüp, dik oturdy. ⁴¹Petrus elini uzadyp, oňa turmaga kömek etdi. Onsoň imanly dul aýallary we beýleki imanlylary çagyryp, ýaňky aýaly olara diri tabşyrdy. ⁴²Bu habar bütin Ýafo ýaýrap, köp adam Reb Isa iman etdi. ⁴³Petrus eňçeme günläp Ýafoda, Simun atly bir deri eýleşjiniňkide galdy.

10-njy bab

Ýüzbaşy iman edýär

¹Kaýsariýada Korneliý atly bir adam bardy. Ol «Italiýa» atly rim goşun bölüminiň ýüzbaşysydy. ²Korneliý hudaýhon adam bolup, özi hem, öý-içersi hem Rebbe sežde edýärdi. Ol halkyň arasyndaky mätäçlere köp kömek edip, elmydama Hudaýa doga ederd. ³Bir gün öýlän sagat üçlerde Kornelä bir görnüş aýan bolup, öz ýanyna Hudaýyň bir perişdesiniň gelenini aýdyň gördi. Perişde: «Eý, Korneliý!» diýip seslendi. ⁴Korneliý gorky içinde gözlerini oňa dikip: «Gulak asýan!» diýdi. Perişde oňa: «Seniň Hudaýa eden dogalaryň, garyplara paýlan sadakalaryň Onuň nazarynda kabul boldy. ⁵Indi Ýafo birnäçe adam ýolla-da, Petrus lakamly Simuny getirt. ⁶Bu adam deňziň ýakasynda ýaşayan Simun diýen deri eýleşjiniň myhmanydyr» diýdi.

⁷Özi bilen gepleşen perişde gidenden soň, Korneliý hyzmatkärlerinden ikisini we hemişe ýanynda bolýan bir takwa esgeri çagyrdy. ⁸Bolup geçen ähli zady gürrüň berip, olary Ýafo ýollady.

Petrus görnüş görýär

⁹Ertesi gün olar ýol ýöräp, şähere goňlaýlanlarynda, güntortan on iki töweregi Petrus Hudaýa doga etmek üçin üçege çykypdy. ¹⁰Ol aýykdy we bir zatlar iyesi geldi. Nahar taýýarlanýarka, oňa bir

görnüş aýan boldy. ¹¹Ol gögüň açylyp, ullakan saçaga meňzeş bir zadyň dört burçundan aşak ýere sallanyp gelýänini gördi. ¹²Onuň içinde ýer ýüzünde ýaşayan her dürli dört ayakly haýwanlar, süýrenijiler we guşlar bardy. ¹³Bir ses oňa: «Petrus! Tur, damaklaryny çal-da, iý!» diýdi. ¹⁴Petrus: «Ýok, Rebbim! Ýahudy kanunyna görä, men hiç haçan haram zat iýen däldirin» diýdi. ¹⁵Ses ýene ikinji gezek oňa: «Hudaýyň halal diýen zatlaryna sen haram diýmegin» diýdi. ¹⁶Bu üç gezek gaýtalandy-da, saçak göz-açyp ýumasy salymda göge alyndy.

¹⁷Petrus bu görnüşüň nämedigine geň galyp durka, ine, Korneliniň ýollan adamlary Simunyň öýüni sorap, gapa geldiler. ¹⁸Olar gygryp: «Petrus lakamly Simun diýen myhman şu ýerdemi?» diýip soradylar. ¹⁹Petrus henizem bu görnüş barada oýlanyp otyrka, Mukaddes Ruh oňa: «Ine, üç adam seni gözläp ýör. ²⁰Tur, aşak düş, ikirjiňlenme-de, olar bilen git. Olary Men ýolladym» diýdi. ²¹Petrus adamlaryň ýanyna gelip: «Gözleýän adamyňyz men. Näme üçin geldiňiz?» diýdi. ²²Olar: «Bizi ýüzbaşy Korneliý iberdi. Ol dogry we Rebbe sežde edýän adam, ýahudy halkynyň arasynda hem onuň abraýy uludyr. Hudaýyň bir perişdesi oňa: „Petrusy öýüňe çagyryp, onuň aýtjak sözlerini diňle“ diýip buýruk beripdir» diýdiler. ²³Petrus olary öýe çagyryp myhman aldy.

Petrus Korneliniň öýünde

Şol günün ertesi Petrus olar bilen ýola düşdi. Ýafoly doganlaryň-da kábiri onuň bilen gitdi. ²⁴Ertesi gün olar Kaýsariýa bardylar. Korneliý hem dogan-garyndaşlaryny, ýakyn dostlaryny üşürüp, olara garaşyp otyrdy. ²⁵Petrus öýe girende, Korneliý onuň öňünden çykdy-da, aýagyna

ýykylyp, oňa tagzym etdi. ²⁶Emma Petrus oňa: «Tur ýeriňden! Men hem seniň ýaly bir ynsan» diýdi. ²⁷Petrus onuň bilen gürrüňleşip, içeri girende, köp adamlaryň ýygnanandygyny gördi. ²⁸Petrus olara: «Bir ýahudynyň başga milletden bolan biri bilen gatnaşmagynyň ýa-da onuň ýanyna gitmeginiň biziň kanunymyza garsydygyny özüňiz bilýänsiňiz. Emma Hudaý maňa hiç bir adama haram diýmeli däldigimi aýan etdi. ²⁹Şonuň üçin hem çagyrylanymda, ikerjiňlenmän gaýtdym. Indi meni näme üçin çagyrandygyňyzy sorap bilerinmi?» diýdi.

³⁰Korneliý şeýle jogap berdi: «Üç gün mundan ozal şu wagtlar agzym beklidi. Öýlän sagat üçlerde öýümde Hudaýa doga-dileg edýärdim. Ine, birdenkä garsyymda lowurdaýan eşikde bir adam peýda boldy. Ol maňa: ³¹„Seniň Hudaýa eden dogalaryň, garyplara paýlan sadakalaryň Onuň nazarynda kabul boldy. ³²Indi Ýafo adam ýolla-da, Petrus lakamly Simuny çagyrt. Bu adam deňziň ýakasyn-da ýaşayan Simun diýen deri eýleýjiniň myhmanydyr^a» diýdi. ³³Şeýlelikde, men dessine saňa adam ýolladym, sen-de gelip ýagşy etdiň. Ine, hemmämiz Hudaýyň saňa aýtmagy buýran ähli zadyny eşitmek üçin, Onuň huzuryňa toplandyk».

³⁴Şonda Petrus söze başlap, şeýle diýdi: «Men, hakykatdan-da, Hudaýyň hiç kime tarapgöýlik etmeýändigine göz ýetirdim. ³⁵Gaýtam, Ol Özünden gorkany we dogry iş eden her kesi milletine garamazdan kabul edýändir. ³⁶Hudaý ysraýyl halkyna iberen bu parahatlyk Hoş Habaryny hemmeleriniň Rebbi bolan Isa Mesih arkaly ygılan etdi. ³⁷Ýahýa suwa çümdüriliş barada wagyz etmäge başlandan soňra,

Jelileden başlap, bütin Ýahudyýada bolan wakalardan habaryňyz bardyr. ³⁸Hudaýyň nasyraly Isany Mukaddes Ruh we güýç-gudrat bilen dolduryp, Ony saýlap-seçendigini bilýänsiňiz. Isa çar tarapa aýlanyp, köp ýagşy işler etdi, iblisiň hökmürowanlygyndan ejir çekýänleriň baryna şypa berdi, sebäbi Hudaý Onuň bilendi. ³⁹Biz Onuň Ýahudyýada, Iýerusalimde bitiren işleriniň baryna şaýatdrys. Ony haça çüýläp öldürdiler, ⁴⁰emma Hudaý üçülenji gün Isany direkti. ⁴¹OI Isany hemmelere däl-de, diňe bize görner ýaly etdi. Sebäbi Hudaý bizi Isa hakda şaýatlyk etmegimiz üçin saýlady. Ol direlenden soň, biz Onuň bilen bile naharlandyk. ⁴²Isa Özünüň Hudaýyň yradasy bilen dirileriň hem, ölüleriň hem Kazysydygyny halka wagyz edip, şaýatlyk etmegimizi buýurdy. ⁴³Ähli pygamberler hem Isa hakda şaýatlyk etdiler. Isa iman eden her bir adamyň günäleriniň Onuň adynyň hatyrasyna bagyşlanjakdygyny aýtdylar».

⁴⁴Petrus bu sözleri heniz aýdyp durka, ony diňleýänleriň hemmesiniň üstüne Mukaddes Ruh indi. ⁴⁵Petrus bilen bile gelen ýahudy imanlylar Mukaddes Ruhun peşgesiniň keseki milletleriň üstüne-de inenini görüp geň galdylar, ⁴⁶sebäbi olaryň nämälim dillerde gelpäp, Hudaýy öwgi bilen beýgeldişlerini gördüler.

Şonda Petrus: ⁴⁷«Edil biziň ýaly, bu adamlar hem Mukaddes Ruhy kabul etdiler. Indi bulary suwa çümdürilmegini kim gadagan edip biler?» diýdi. ⁴⁸Onsoň Petrus olaryň Isa Mesihni ady bilen suwa çümdürilmegini buýurdy. Soňra olar Petrusdan ýene birnäçe gün ýanlarynda galmagyny haýyş etdiler.

^a 10:32 Kăbir golýazmalarda *Ol gelip, saňa bir söz aýdar* diýen jümle hem bar.

11-nji bap

Petrus bolan wakalar barada gürrüň berýär

¹Resullar we ýahudyýaly doganlar keseki milletleriň-de Hudaýyň Hoş Habaryny kabul edendiklerini eşitdiler. ²Petrus Iýerusalime gelende, ýahudy imanlylar onuň bilen dawalaşyp: ³«Sen sünnetsiz adamlaryňka myhman bolupsyň, olar bilen bile naharlanypsyň» diýdiler. ⁴Şonda Petrus başyndan geçen wakany jikme-jik gürrüň bermäge başlady: ⁵«Ýafo şäherinde Hudaýa doga edip otyrkam, maňa bir görnüş aýan boldy. Men ýanyma uly saçaga meňzeş bir zadyň dört burçundan asylyp, gökden ýere inenini gördüm. ⁶Onuň içine dykgat bilen seredip synlanymda, öý haýwanlaryndan başlap, ýabany hem süýreniji haýwanlardyr guşlary gördüm. ⁷Soňra bir sesiň maňa: „Petrus, tur, damaklaryny çal-da, iý!“ diýenini eşitdim. ⁸Men: „Ýok, ýa Reb, asla beýtmerin! Men hiç haçan haram zatlary agzyma degren däldirin“ diýdim. ⁹Emma gökden gelen ses ikinji gezek maňa: „Hudaýyň halal diýen zatlaryna haram diýmegin!“ diýdi. ¹⁰Bu üç gezek gaýtalanyp, hemmesi ýene ýokary göge alyndy. ¹¹Ine, şol wagt Kaýsariýadan iberilen üç adam meniň bolýan öýümiň öňüne gelip durdular. ¹²Onsoň Mukaddes Ruh maňa ikirjiňlenmän, olar bilen gitmelidigimi aýtdy. Ýanymdaky bu alty dogan hem meniň bilen bile gitdi, biz ol adamyň öýüne bardyk. ¹³Ol adam hem bize öýünde özüne görnen perişde barada gürrüň berdi. Perişde oňa: „Ýafo adam ýolla-da, Petrus lakamly Simuny getir. ¹⁴Onuň saňa aýtjak habary arkaly özüň we tutuş öý-içeriň halas bolar“ diýipdir. ¹⁵Men

söze başlanymda, Mukaddes Ruh öň biziň üstümize inişi ýaly, olaryň üstüne hem indi. ¹⁶Şonda Rebbimiz Isanyň: „Ýahýa suwa çümdürdi, emma siz Mukaddes Ruha çümdürilersiňiz“ diýen sözi ýadyma düşdi. ¹⁷Şeýlelikde, Rebbimiz Isa Mesihe iman edenimizde, Hudaý bize beren peşgesini olara hem beren bolsa, Hudaýa garşy durar ýaly, men kim bolupdyryn?» ¹⁸Doganlar bu sözlere eşidenlerinden soňra köşeşdiler. Hudaýy şöhratlandyryp: «Hudaý hatda keseki milletlere-de toba edip, baky ýaşayşa gowuşmaklygy beripdir» diýişdiler.

Antiýohdaky imanlylar

¹⁹Stefan öldürilenden soň başlanan yzarlanmalar zerarly imanlylar Finikiýa, Kipre we Antiýoha çenli dargadylar. Olar Hoş Habary ýahudylardan başga hiç kime wagyz etmeýärdiler. ²⁰Olaryň arasynda Kiprden we Kirineýden Antiýoha gelen käbir imanlylar bardy. Olar Reb Isa baradaky Hoş Habary ol ýerdäki başga milletlere-de wagyz etdiler. ²¹Olarda Rebbiň gudraty bardy, şonuň üçin köp adamlar imana gelip, Rebbi kabul etdiler. ²²Bu hakdaky habarlar Iýerusalimdäki ýygnağa baryp ýetdi. Olar Barnaby Antiýoha ýolladylar. ²³Barnap gelende, Hudaýyň merhemetiniň subutnamasyny görüp şat boldy. Ol Rebbe çyn ýürekden sadyk bolmagy hemmelere ünedi. ²⁴Onuň Mukaddes Ruhdan we imandan doly bir ýagşyzada adamdygy üçin, juda köp adam Rebbe iman etdi. ²⁵Onsoň Barnap Şawuly gözläp, Tarsusa gitdi. ²⁶Ony tapyp, Antiýoha getirdi. Şeýdip, Barnap bilen Şawul bir ýyllap ol ýerdäki ýygnaqlary bir ýere toplap, köp adamlara taglymat öwretdiler. Şagirtlere ikinji gezek Antiýoh şäherinde «mesihiler» diýlip at berildi. ²⁷Şol günlerde Iýerusalimden

Antiýoha birnäçe pygamberler geldiler. ²⁸Olardan biriniň ady Agapdy. Ol ýerinden turup, Rim imperiýasynda ýowuz açlygyň boljakdygy barada Mukaddes Ruh arkaly welilik etdi. Bu açlyk imperator Klawdiniň dolandyryan döwründe bolup geçdi. ²⁹Şonda şägirtleriň ählisi güýçleriniň yetdiginden ýahudyýaly doganlara goldaw üçin pul ýollamagy karar etdiler. ³⁰Olar şeýle hem etdiler, puly Barnap we Şawul arkaly ýygnak ýolbaşçylaryna iberdiler.

12-nji bap

Hirod patyşa resullary yzarlaýar

¹Şol wagtlar Hirod patyşa ýygnagyň käbir agzalaryny yzarlap, olara sütem etmäge başlady. ²Ol Ýohannanyň dogany Ýakuby gylyç bilen öldürdi. ³Ol munuň ýahudylaryň göwnünden turandygyny görüp, soňra Petrusy-da tussag etdi. Bu waka Petir baýramy günlerinde bolup geçdi. ⁴Hirod Petrusy tutup, zyndana salandan soň, her biri dört esgerden ybarat bolan dört topary oňa garawul goýdy. Ony baýramdan soňra halkyň öňüne çykaryp, höküm etmek niýeti bardy.

Petrus zyndandan çykýar

⁵Şeýlelikde, Petrus zyndanda saklanýardy, emma ýygnak onuň üçin Hudaýa yhlas bilen doga edýärdi. ⁶Hirodyň ony orta çykarjak gününüň öň ýanyndaky gije Petrus iki esgeriň arasynda goşa zynjyr bilen bagly ýatyrdy. Garawullar-da zyndanyň girelgesinde gapynyň agzynda sakçylyk edýärdiler. ⁷Birdenkä Rebbiň perişdesi peýda bolup, zyndanyň içinde nur parlady. Perişde Petrusyň böwrüne dürtüp, ony oýardy-da: «Tiz

bol, tur!» diýdi. Şobada Petrusyň zynjyrlary üzülip, elinden ýere gaçdy. ⁸Perişde oňa: «Guşagyňy guşan-da, çaryklaryňy geý!» diýdi. Ol şeýle hem etdi. Perişde ýene-de: «Donuňy geý-de, meniň yzma düş!» diýdi. ⁹Petrus onuň yzyna düşüp, zyndandan daşary çykdy. Emma ol perişde arkaly bu bolýan zatlaryň hakykatdygyny bilmän, gözüne görünýändir öýdýärdi. ¹⁰Olar birinji, ikinji garawullardan geçip, şähere çykýan demir derwezä ýetenlerinde, ol öz-özünden açyldy. Olar daşary çykyp, bir köçäniň boýy bilen ýörediler. Birdenkä perişde Petrusyň ýanyndan gaýyp boldy.

¹¹Şol wagt Petrus özüne gelip: «Indi, hakykatdanam, Rebbiň Öz perişdesini ýollap, meni Hirodyň elinden we ýahudy halkynyň başymdan inderjek bela-beterlerinden halas edendigine anyk göz ýetirdim» diýdi.

¹²Petrus muňa akyl ýetirenden soň, Ýohannanyň ejesi Merýemiň öýüne gitdi. Ýohanna Mark hem diýýärdiler. Ol ýerde köp adam üýşüp, Hudaýa doga edýärdi. ¹³Petrus howlynyň gapysyny kakanda, gapyny Roda atly bir hyzmatkär gyz açmaga geldi. ¹⁴Ol Petrusyň sesini tanap, gapyny açmaga derek begenjinden ýaňa içeri ylgap, howlynyň gapysynda Petrusyň durandygyny habar berdi. ¹⁵Olar oňa: «Sen aklyňdan azaşypsyň» diýdiler. Emma gyz öz diýenini tutup duransoň, olar: «Bu Petrusyň perişdesidir» öýtdüler. ¹⁶Petrus bolsa yzyny üzmän gapyny kakýardy. Gapyny açanlarynda, ony görüp haýran galdylar. ¹⁷Petrus olara eli bilen ýuwaş bolmaklaryny ysarat etdi. Onsoň Rebbiň özüni zyndandan nähili azat edendigini olara gürrüň berdi. Soňra: «Muny Ýakuba ^a we beýleki

^a 12:17 *Ýakup* – bu Isanyň inisi bolmagy ahmal.

doganlara habar beriň» diýdi-de, başga ýere çykyp gitdi.

¹⁸Gün doganda, esgerleriň arasynda uly galmagal turdy. Olar biri-birinden: «Petrusa näme bolduka?» diýşip soradyrdylar. ¹⁹Hirod Petrusy agtardy. Emma ony tapmansoň, garawullary soraga çekip, olary öldürmegi buýurdy.

Hirod patyşanyň ölümi

Şondan soň Hirod Ýahudyýadan Kaýsariýa gidip, şol ýerde galdy. ²⁰Hirod Sur we Sidon halkyna gaty gazaplanýardy. Olar hem birleşip, Hirodyň ýanyna geldiler-de, patyşanyň baş hyzmatkäri Blastosy öz taraplaryna çekip, ýaraşyk dilediler. Sebäbi olaryň ýurdy patyşanyň ýurdundan azyk alýardy. ²¹Ine, bellenen gün Hirod patyşalyk lybasyny geýip, tagtynda oturdy we halka ýüzlenip, söz sözledi. ²²Halk hem: «Bu ynsan sesi däl-de, bir hudaýyň sesidir!» diýip gygryşdy. ²³Şobada Rebbiň bir perişdesi Hirodesi jezalandyrdy, sebäbi ol Hudaýy şöhratlandyrmandy. Şeýdip, onuň endam-jany gurtlap öldi.

²⁴Hudaýyň Hoş Habary bolsa barha ýaýbaňlanyp, imanlylaryň sany günsaýyn artýardy.

²⁵Barnap bilen Şawul hem özlerine tabşyrylan hyzmaty ýerine ýetirip, Iýerusalimden yzyna dolandy. Olar özleri bilen bile Marky hem alyp gaýtdylar. Markyň beýleki ady Ýohannady.

13-nji bab

¹Antiýohdaky imanlylar ýygnagynda pygamberler we mugallymlar bardy. Olar Barnap, Garaýagyzy lakamly Şimgon, kirineýli Lukiý, hökümdar Hirod bilen bile ösen Manahen we Şawul dagydy. ²Bular Rebbe ybadat edip, agyz bekle-ýärkäler, Mukaddes Ruh: «Barnap bilen

Şawuly Maňa bagyş ediň, goý, olar Meňiň tabşyran işimi berjaý etsinler» diýdi. ³Şeýlelikde, olar agyz bekläp, dogadileg etdiler we ellerini olaryň üstüne goýup, Barnap bilen Şawuly ýola saldy. ⁴

Şawul bilen Barnap Kipr adasynda

⁴Mukaddes Ruh tarapyndan ýollanan Barnap bilen Şawul Selukiýa geldiler. Ol ýerden hem gämili Kipr adasyna gitdiler. ⁵Onsoň Salamise gelip, ýahudylaryň sinagogalarynda Hudaýyň Hoş Habaryny wagyz etdiler. Ýohanna hem olaryň ýanynda bolup, kömek berýärdi. ⁶Olar bütin adany aýlanyp, Pafosa geldiler. Ol ýerde Barýeşa atly bir ýahuda duş geldiler. Ol jadygöý we galp pygamberdi. ⁷Barýeşa şol ýeriň häkimi Sergiý Pawul bilen gatnaşýardy. Sergiý Pawul akylly adamdy. Ol Barnap bilen Şawuly çagyrdyp, olardan Hudaýyň Hoş Habaryny eşitmek isledi. ⁸Emma Barýeşa Barnap bilen Şawula garşy çykdy. Barýeşanyň beýleki ady Eýlim bolup, bu jadygöý diýmegi aňladýar. Ol häkimi iman etmekden ýüz öwürtmäge synanyşdy. ⁹Şonda Mukaddes Ruhdan dolan Şawul, ýagny Pawlus jadygöýüň gözlerine seredip: ¹⁰«Eý, iblis ogly! Sen ähli dogrulygyň duşmanysyň. Seniň ýüregiň her dürlü hileden we galplykdan doly. Rebbiň hak ýoluny ýoýmagyňy haçan bes etjek? ¹¹Indi, seret, Rebbiň eli saňa garşydyr, sen kör bolarsyň, belli bir wagta çenli gün şöhesini görmeysiň» diýdi.

Şol pursadyň özünde onuň gözünü duman örtüp, garaňkylyk gaplady. Ol özüni itdirjek bolup, töweregini sermeläp, adam gözläp başlady. ¹²Häkim ýüze çykan wakany görüp, iman etdi, sebäbi ol Reb Isa hakyndaky taglymata haýran galdy.

***Pawlus ýoldaşlary bilen
Pisidýadaky Antiýoh şäherinde***

¹³Pawlus we onuň ýoldaşlary Pafosdan gämä münüp, Pamfiliýadaky Perga şäherine geldiler. Şol ýerde Ýohanna olardan aýrylyp, Iýerusalime dolandy. ¹⁴Olar bolsa Pergadan ýollaryny dowam etdirip, Pisidýadaky Antiýoh şäherine geldiler. Sabat günü sinagoga gelip, ol ýerde oturdylar. ¹⁵Töwrat bilen pygamberleriň ýazgylaryndan okalandan soň, sinagoganyň baştutanlary: «Doganlar, halka näme öwüt-nesihatýňyz bar bolsa aýdyň, baş üstüne!» diýip, olary çagyrt-dylar. ¹⁶Şeýlelikde, Pawlus ýerinden turup, olara eli bilen ýuwaş bolmaklaryny ýşarat etdi. Soňra ol söze başlady: «Eý, ysraýyllylar we Hudaýa sežde edýän keseki halklar, maňa gulak asyň! ¹⁷Ine, ysraýyl halkynyň Hudaýy biziň ata-babalarymyzy saýlady. Olar Müsürde ýaşan döwründe Hudaý olardan beýik bir halk ýaratdy. Soňra beýik gudraty bilen olary Müsürden alyp çykdy. ¹⁸Kyrk ýylyň dowamynda Hudaý olaryň çöldäki etmişlerine çydady. ¹⁹Kengan ýurdunda ýaşayan ýedi milleti gyryp, ýurtlaryny olara miras berdi. ²⁰Bularyň hemmesi, takmynan, dört ýüz elli ýyl dowam etdi. Mundan soň Hudaý olara Şamuwel pygamberiň döwrüne çenli serdarlar berdi. ²¹Onsoň ysraýyl halky patyşa talap etdi. Hudaý olara Kişiň ogly Şawuly patyşa edip berdi. Benýamin tiresinden bolan Şawul kyrk ýyl höküm sürdi. ²²Hudaý Şawuly tagtdan düşürenden soň bolsa, olara Dawudy patyşa etdi we ol hakda şaýatlyk edip: „Göwnümden turýan bir adamy, Ýyşayyň ogly Dawudy tapdym. Ol Meniň ähli islegimi berjaý eder“ diýdi.

²³Şeýlelikde, Hudaý Öz beren wadasyna görä, Dawudyň neslinden Isany ysraýyl halkyna Halasgär edip iberdi.

²⁴Isa gelmezden öň bolsa Ýahýa bütün ysraýyl halkyna toba etmegi we suwa çümdürilmegi wagyz etdi. ²⁵Ýahýa özüne tabşyrylan işi tamamlamazdan öň: „Siz meni Mesih hasaplaýarsyňyzmy? Ýok, men Mesih däl. Ol menden soňra geler. Men Onuň çarygynyň bagyny çözmäge-de mynasyp däldirin“ diýdi. ²⁶Eý, doganlar, Ybraýymyň nesilleri! Eý, Rebbe sežde edýän keseki milletler! Halasgärimiz baradaky bu habar bize berildi. ²⁷Iýerusalimiň ilaty we olaryň ýolbaşçylary Isany tanaman, Ony ölüme höküm etdiler. Şeýdip, olar öňki pygamberleriň aýdanlaryny ýerine ýetirdiler. Şeýdip, olar Sabat günü okalyan pygamberleriň sözleri boýunça hereket etdiler. ²⁸Ölüm jezasyna laýyk hiç bir sebäp tapmasalar-da, Pilatdan Onuň öldürilmegini talap etdiler. ²⁹Ol hakda ýazylanlaryň baryny berjaý edenlerinden soň bolsa, Ony haçdan düşürüp, bir mazarda goýdular. ³⁰Emma Hudaý Ony ölümden direltdi. ³¹Ençeme günläp Isa Özi bilen Jelileden Iýerusalime gellenlere göründi. Bu adamlar indi ysraýyl halkyna Ol hakda şaýatlyk edýärler. ³²⁻³³Biz häzir size Hoş Habary yglan edýäris: Hudaý Isany ölümden direldip, Öz perzentleri bolan biziň üçin ata-babalarymyza beren wadasyny berjaý etdi. Bu hakda ikinji mezmurda şeýle ýazylan:

„Sen Meniň Oglumyň,
bu gün Men saňa Ata boldum“.

³⁴Isanyň ölümden direlişi we asla çüýremezligi dogrusynda Hudaý şeýle diýdi: „Dawuda wada beren mukaddes ýalkanyşlarym bilen sizi ýalkaryn“.

³⁵Başga bir mezmurda şeýle ýazylan: „Sen Sadygyňň gabyrda çüýremegine ýol bermersiň“.

³⁶Dawut babatda aýtsak, ol öz wagtynda Hudaýyň maksady üçin hyzmat etdi. Ol dünýäden ötüp, ata-babalarynyň ýanynda jaýlandy; onuň jesedi çüýröp gitdi. ³⁷Emma Hudaýyň Direldeni çüýremedi. ³⁸⁻³⁹Şonuň üçin hem, eý, doganlar, şuny bilip goýuň: biz size günäleriň Isa arkaly bagyşlanýandygyny yglan edýäris. Isa iman eden her bir adam Ol arkaly aklanýar. Bu Musanyň kanuny boýunça mümkin däl. ⁴⁰Indi habardar boluň, pygamberleriň bu aýdanlary başyňyza gelmesin:

⁴¹„Serediň, eý, masgaralaýjylar, haýrana galyp, ýok boluň!

Siziň günleriňizde etjek işimi eşideniňizde,

gulagyňyza ynanmarsyňyz“».

⁴²Pawlus bilen Barnap ýahudylaryň sinagogasyndan çykyp barýarkalar, halk indiki Sabat günü-de bu zatlar dogrusynda gürrüň bermeklerini olardan haýyş etdi. ⁴³Sinagogadaky halk gidenden soň, ýahudylaryň we ýahudy dinini kabul edenleriň köpüsi Pawlus bilen Barnabyň yzyna düşdüler. Pawlus bilen Barnap olara hemişe Hudaýyň merhemeti bilen ýaşamaklaryny öwüt-nesihat etdiler. ⁴⁴Indiki Sabat günü bolsa Rebbiň Hoş Habaryny diňlemek üçin tutuş şäher diýen ýaly ýygandy. ⁴⁵Şunça köp mähelläni görüp, ýahudylary görüplik gurşap aldy. Olar Pawlusuň aýdan zatlaryna garşy çykyp, oňa sögdüler. ⁴⁶Pawlus bilen Barnap hem batyrçaýlyk bilen şeýle diýdiler: «Hudaýyň Hoş Habary ilki size wagyz edilmeli. Emma siz ony ret etdiňiz! Bu bolsa siziň baky ýaşayşa

mynasyp daldigiňizi subut edýär. Şonuň üçin biz keseki milletlere ýüzlenýäris.

⁴⁷Çünki Reb bize şeýle buýruk berdi: „Ýeriň aňry çäginde çenli halas etmek üçin, Seni milletlere nur etdim“».

⁴⁸Milletler muny eşidenlerinde şatlanyp, Rebbiň Hoş Habaryna uly hormat goýdular. Şeýlelikde, baky ýaşayş üçin saýlananlaryň hemmesi iman etdi.

⁴⁹Rebbiň Hoş Habary ýurduň hemme ýerine ýaýraýardy. ⁵⁰Emma ýahudylar şäheriň ýokary mertebeli hudaýhon aýallaryny we at-abraýly erkeklerini Pawlus bilen Barnabyň garşysyna öjükdirdiler. Şeýlelikde, olary yzarlap, öz ýurtlaryndan kowup çykardylar. ⁵¹Bu iki resul bolsa olara garşylyk hökmünde, aýaklarynyň tozuny kakyp, Ikonıya şäherine gittiler. ⁵²Antiýohdaky şägirtler bolsa şatlykdan we Mukaddes Ruhdan doldular.

14-nji bap

Pawlus bilen Barnap Ikonıyada

¹Pawlus bilen Barnap Ikonıya şäherinde hem adatkakysy ýaly ýahudylaryň sinagogasyna bardylar. Ol ýerde olar şeýle bir täsirli wagyz etdiler welin, köp sanly ýahudylar we keseki milletler iman etdiler. ²Emma iman etmedik ýahudylar keseki milletleri bu iki resulyň üstüne küşgürüp, imanlylara garşy olaryň aňyny zäherlediler. ³Pawlus bilen Barnap bu ýerde uzak wagt galyp, Reb Isa hakynda batyrçaýlyk bilen wagyz etdiler. Isa hem olara alamatlar we mugjyzalar görkezme başarnygyny berip, Öz merhemeti baradaky habary olar arkaly tassyklady. ⁴Şäheriň halky ikä bölündi; olaryň bir bölegi ýahudylaryň, bir bölegi-de resullaryň tarapyňa geçdi.

⁵Şundan soň ýahudylar we başga milletler özleriniň ýolbaşçylary bilen birlikde resullaryň üstüne topuly, olary daşlamakçy boldular. ⁶Resullar mundan habarly bolansoňlar, Likao-niýanyň Listra, Derbe şäherlerine we olaryň daş-töweregine gaçdylar. ⁷Ol ýerlerde-de Hoş Habary wagyz etdiler.

Pawlus bilen Barnap Listrada we Derbede

⁸Listrada aýaklary ysmaz bir adam ýaşayardy. Ol dogabitdi oturady we hiç wagt ýöremändi. ⁹Bu adam Pawlusyň gürrüni diňläp otyrdy. Pawlus hem oňa dikanlap seredip, onuň sagaljagyna imanynyň bardygyny gördi. ¹⁰Şonda Pawlus gaty ses bilen: «Ýeriňden tur!» diýdi. Ol hem towsup turdy-da, ýöräp başlady. ¹¹Mähelle Pawlusyň eden işini görüp, likaoniýa dilinde: «Hudaýlar ynsan keşbinde biziň ýanymyza inipdirler!» diýip gygyryşdylar. ¹²Barnaby Zews, Pawlusy bolsa, esasy söz sözleýänçidiği üçin Hermes ^a diýip atlandyrdylar. ¹³Zewsiň buthanasy şäheriň daşynda ýerleşýärdi. Zews ruhanysy boýnuna gül çemenleri geýdirilen öküzleri şäher derwezeleriniň agzyna getirip, halk bilen birlikde gurbanlyk berjek boldy. ¹⁴Emma resullar Barnap bilen Pawlus muny eşidip, ýakalaryny ýyrtyp, halkyň ortasyna kürsöp girdiler. Olar batly ses bilen: ¹⁵«Adamlar! Näme üçin beýle edýärsiňiz? Biz hem size meňzeş ynsandyrys. Size Hoş Habar alyp geldik. Indi bu boş zatlardan el çekiň-de, ýeri, gögi, deňzi we olardaky ähli zady ýaradan

diri Hudaýa tarap dolanyň. ¹⁶Geçen döwürde Hudaý ähli milletlere öz ýollary boýunça ýöremäge rugsat berdi. ¹⁷Muňa garamazdan, Ol Özünüň bardygyny hiç haçan subutsyz goýmaýar. Serediň! Size ýagşylyk edip, asmandan ýaguş ýagdyrýar, möwsümünde hasyl berýär, garnyňzy birkemsiz doýrup, ýürekleriňizi şatlykdan doldurýar» diýdiler. ¹⁸Bu sözler bilen olar halky özlerine gurbanlyk hödür etmekden zordan dändirdiler. ^b ¹⁹Emma Antiýohdan, Ikoniýadan gelen ýahudylar halky öjükdirip, Pawlusy daşladylar we ölendir öydüp, ony şäherden süýräp çykardylar. ²⁰Emma şägirtler daşyna üýşenlerinde, Pawlus ýerinden turup, şähre gaýtdy. Ertesi gün ol Barnap bilen Derbä tarap ýola düşdi.

²¹Derbede olar Hoş Habary wagyz edip, köp şägirt topladylar. Soňra Listra, Ikoniýa we Antiýoha dolanyp geldiler. ²²Olar şägirtleri ruhlandyrdylar we olara imanda berk durmagy ündäp: «Hudaýyň Şalygyna girmegimiz üçin, biziň köp muşakgatlary başdan geçirmegimiz gerek» diýýärdiler. ²³Pawlus bilen Barnap her bir ýygnak üçin ýolbaşçylar bellediler. Soňra doga-dileg edip, agyz bekläp bu ýolbaşçylary özleriniň iman eden Rebbine tabşyrdylar. ²⁴Onsoň Pisidiýanyň içinden geçip, Pamfiliýa geldiler. ²⁵Perga şäherinde Isa hakynda wagyz edenlerinden soň, Attaliýa gtdiler. ²⁶Ol ýerden hem olar gämili Antiýoha dolanyp geldiler. Pawlus bilen Barnap bu şäherde özlerini Hudaýyň merhemetine tabşyryp, hut şu ýerden şindi tamamlan işlerini amala aşyrmaga ugrapdylar.

^a **14:12 Zews... Hermes** – grekler Zewsi esasy hudaý, Hermesi bolsa hudaýlaryň ilçisi hasaplapdyrlar.

^b **14:18** Kâbir golýazmalarda *Hemmesini öz öýüne iberdiler. Resullar ol ýerde galyp, halka öwredýärdiler* diýen sözler hem bar.

²⁷Antiýoha gelenlerinden soň, resullar ýygnagy bir ýere çagyryp, olara Hudaýyň özleri arkaly ähli bitiren işlerini we ýahudy dälleriň iman etmegi üçin, Onuň açan ýoly barada gürrüň berdiler.

²⁸Resullar uzak wagtlap şägirtler bilen bile boldular.

15-nji bap

Iýerusalimdäki maslahat

¹Ýahudyýadan birnäçe adam Antiýoha gelip, doganlara: «Musanyň adaty boýunça sünnetlenmeseňiz, halas bolup bilmersiňiz» diýip öwredýärdiler.

²Pawlus bilen Barnap bu adamlar bilen köp çekeleşip jedelleşdiler. Onsoň bu meseläni çözmek üçin, beýleki doganlaryň birnäçesi bilen birlikde, Pawlus bilen Barnap Iýerusalimdäki resullaryň, ýolbaşçylaryň ýanyna gitmeli diýen karara gelindi. ³Imanlylar ýygnagy olary ýola salyp ugratdy. Olar Finikiýanyň we Samariýanyň içinden geçip, keseki milletleriň-de Hudaýy kabul edendikleri barada gürrüň berdiler. Bu habar hemme imanlylara uly şatlyk getirdi.

⁴Iýerusalime gelenlerinde bolsa, resullardyr ýolbaşçylar we tutuş ýygnak olary gyzgyn garşylady. Pawlus bilen Barnap Hudaýyň özleri arkaly bitiren ähli işlerini ýygnananlara gürrüň berdiler. ⁵Emma fariseýler toparyndan iman edenleriň kábiri aýaga galyp: «Keseki milletlerden bolanlary sünnetlemeli we olara Musanyň kanunyny berjaý etmegi tabşyrmaly» diýdiler. ⁶Onsoň resullar we ýolbaşçylar bu mesele barada maslahatlaşmaga ýygnandylar. ⁷Ýygnakda

gürrüň uzaga çekensoň, Petrus ýerinden turup, olara şeýle diýdi: «Doganlar! Özüňiz bilýänsiňiz, keseki milletlere Hoş Habary wagyz etmegim üçin, ençeme wagt mundan öň Hudaý arazyndan meni saýlady. Ol muny milletleriň Hoş Habary eşidip, iman etmegi üçin şeýle etdi.

⁸Her bir ynsanyň ýüregini bilýän Hudaý bize beren Mukaddes Ruhuny keseki milletlere hem berdi. Şu arkaly olary kabul edendigini tassyklady. ⁹Hudaý olaryň imany arkaly ýüreklerini päkledi. Şeýdip, Hudaý biziň bilen keseki milletleriň arasyndaky parhy ýok etdi. ¹⁰Beýle bolsa, näme üçin ata-babalarymyzyň we özümiziň göterip bilmedik boýuntyrygymyzy şägirtleriň boýnuna salýaňyz? Hudaýy synajak bolýarsyňyzmy? ¹¹Ýok! Biz özümiziň hem, olaryň hem Rebbimiz Isanyň merhemeti bilen halas bolýandygymyza ynanýarys».

¹²Onsoň hemmeler dymyp, Pawlus bilen Barnaby diňlediler. Olar Hudaýyň özleri arkaly keseki milletlere görkezen beýik alamatlaryny we mugjyzalaryny gürrüň berdiler. ¹³Olar gürrüňlerini gutarandan soň, Ýakup söze başlap, şeýle diýdi: «Doganlar, maňa gulak asyň! ¹⁴Ine, Simun ^a bize Hudaýyň ilki bilen keseki milletlere nähili nazar salandygyny we olaryň arasyndan Özüne bir halk saýlap alandygyny düşündirip berdi. ¹⁵Pygamberleriň sözləri-de bu aýdylanlar bilen gabat gelýär. Ine, onda şeýle ýazylan:

¹⁶„Mundan soň Men dolanyp gelip, Dawudyň ýykylan çadyryny dikelderin.

Weýran bolan ýerlerini oňaryp, ony täzeden bina ederin.

^a 15:14 *Simun* – bu Petrusyň beýleki ady.

¹⁷Şeýdip, aman galanlar Rebbi
agtersyn,
Maňa degişli ähli milletler
Rebbi gözlesin.
Muny bu zatlary edýän Reb
aýdýandyr,
¹⁸bular gadymdan mälimdir⁶.

¹⁹Şonuň hem Hudaýy kabul edýän keseki milletlere kynçylyk döretmeli däl diýen karara geldim. ²⁰Gaýtam, olara hat ýazyp, şeýle diýeliň: „Butlara hödürlenlen gurbanlyk etini iýmekden, zynadan, damagy çalynmadyk haram haýwanyň etinden we ganyndan daş duruň⁶. ²¹Çünki Musanyň kanuny gadym döwürden bäri her bir şäherde wagyz edilýär, her Sabat günü sinagogalarda okalýar».

Keseki milletlerden bolan imanlylara hat

²²Soňra resullar we ýygnagyň ýolbaşçylary tutuş imanlylar ýygnagy bilen birlikde birnäçe adamy saýlap, olary Pawlus hem-de Barnap bilen Antiýoha ibermek kararına geldiler. Olar iki adamy: Barsaba lakamly Ýudasy we Silasy saýladylar, olaryň ikisi-de doganlaryň arasynda ýolbaşçydylar. ²³Ellerine şu haty berip, olary ugratdylar: «Siziň doganlaryňyz bolan biz resullar we ýolbaşçylar Antiýohda, Siriýada, Kilikiýada ýaşaýan ýahudy däl imanly doganlara salam ýollaýarys. ²⁴Biziň eşideşimize görä, aramyzdan käbirleri baryp, öz sözleri bilen sizi howsala salyp, aňňyzy bulaşdyrypdyrlar. Emma olary biz ibermedik. ²⁵Şonuň üçin hem aramyzdan birnäçe

adamy saýlap, olary eziz dostlarymyz Barnap we Pawlus bilen bile siziň ýanyňyza ýollamagy bir agyzdan karar etdik.

²⁶Bular Rebbimiz Isa Mesihe gulluk etmek üçin janyny orta goýan adamlardyr. ²⁷Şeýlelikde, biz Ýudas bilen Silasy ýollaýarys, olar biziň ýazanlarymyzy dil üsti bilen tassyklarlar. ²⁸Biz Mukaddes Ruhun ýolbaşçylygynda şu wajyp talaplardan başga hiç bir zady siziň üstüňize ýüklemezligi makul gördük: ²⁹butlara hödürlenlen gurbanlyk etini iýmekden, zynadan, damagy çalynmadyk haram haýwanyň etinden we ganyndan daş duruň. ^a Şulardan saklansaňyz, ýagşy iş edersňiz. Hoş, sag-salamat boluň».

³⁰Şeýlelikde, olar ýola düşdüler. Antiýoha gelip, imanlylary üşürdiler-de, haty gowşurdylar. ³¹Imanlylar hatdaky ruhlandyryjy habary okap, şat boldular. ³²Ýudas bilen Silas pygamberdiler. Olar doganlara köp öwüt-nesihat edip, olaryň imanyny berkitdiler. ³³Birnäçe wagt ol ýerde bolanlaryndan soňra, doganlar olary resullaryň ýanyna sag-salamat ugradyp goýberdiler. ^b ³⁵Pawlus we Barnap hem Antiýohda galdylar. Olar başgalar bilen birlikde halka sapak öwredip, Reb Isa hakyndaky Hoş Habary wagyz etdiler.

Pawlus bilen Barnap biri-birlerinden aýrylýarlar

³⁶Birnäçe günden soň Pawlus Barnaba: «Indi Rebbiň Hoş Habaryny wagyz eden şäherlerimize dolanyp baraly, ol ýerdäki doganlarymyzy görüp, hal-ýagdaýlaryny soraly» diýdi. ³⁷Mark diýlip atlandyrylýan Ýohannany-da Barnap özleri bilen

^a 15:29 Käbir golýazmalarda *Özüňize edilmegini islemeyän zatlaryňyzy başgalara etmäh* diýen jümle hem bar.

^b 15:33 Käbir golýazmalarda 34-nji aýat düş gelýär: *Emma Silas ol ýerde galmagy makul bildi.*

äkitmek isleýärdi. ³⁸Emma Pawlus özerlerini Pamfiliýada terk edip, Hudaýyň hyzmatyny ahyryna çenli bile dowam etmedik Marky äkitmegi makul bilmedi. ³⁹Şeýlelikde, aralarynda agzalalyk döräp, olar biri-birlerinden aýryldylar. Barnap ýanyna Marky alyp, gämi bilen Kipre gitdi. ⁴⁰Pawlus bolsa Silasy saýlady, imanlylar olary Rebbiň merhemetine tabşyranlaryndan soňra, olar ýola düşdüler. ⁴¹Olar Siriýa, Kilikiýa aýlanyp, ýygnaklary berkitdiler.

16-njy bap

Timoteos Pawlus bilen Silasa goşulýar

¹Pawlus Derbe we Listra şäherlerine geldi. Listrada Timoteos atly Isanyň bir şägirdi bardy. Onuň ejesi imanly ýahudydy, kakasy bolsa grekdi. ²Listradaky we Ikoniyadaky doganlar ol barada gowy sözler aýdýardylar. ³Pawlus Timoteosy özi bilen äkitmek isleýärdi. Şonuň üçin ony sunnet etdirdi, sebäbi ol ýerde ýaşayan ýahudylaryň hemmesi Timoteosyň kakasynyň grekdigini bilýärdi. ⁴Olar şäherleriň içinden geçip, ol ýerdäki imanlylara Iýerusalimdäki resullar we ýolbaşçylar tarapyndan kabul edilen kararlara eýermekligi tabşyryardylar. ⁵Şeýlelikde, doganlaryň imany has-da berkäp, olaryň sany günsaýyn artýardy.

Pawlus Makedoniýa barada görnüş görýär

⁶Mukaddes Ruh tarapyndan Rebbiň sözünü Aziýa welaýatyna wagyz etmeklik bökdelensoň, Pawlus dagy Frikiýa we Galatýa ülkesinden geçdiler. ⁷Olar Misýa serhedine gelip, Bitiniýa welaýatyna

girmekçi boldular. Emma Isa Mukaddes Ruh arkaly olara rugsat bermedi. ⁸Onsoň Misýanyň üsti bilen Troasa gidiler. ⁹Şol gije Pawlus bir görnüş gördi. Makedoniýaly bir adam onuň garşysynda durup: «Makedoniýa gel, bize kömek et!» diýip ýalbardy. ¹⁰Pawlus bu görnüşi görensoň, Hudaý bizi olara Hoş Habary wagyz etmäge çagyryr diýen netijä gelip, biz dessine Makedoniýa tarap ýola düşdük.

Lidiýa iman edýär

¹¹Şeýlelikde, Troasdan gämi bilen göni Samofrakiýa, ertesi hem Neapolise gitdik. ¹²Ol ýerden-de Makedoniýanyň esasy welaýatynda ýerleşýän Filipi şäherine geldik. Bu şäher Rime garaşlydy. Biz birnäçe günläp ol ýerde galdyk. ¹³Sabat günü biz şäherden derýa ýakasyna çykdyk. Ol ýerde ybadat edilýän ýeriň bardygyny bilýärdik. Onsoň ol ýerde ýygnanan aýallar bilen oturyp, olara gürrüň bermäge başladyk. ¹⁴Bizi diňläp oturanlaryň arasynda Lidiýa atly bir söwdagär aýal hem bardy. Ol Tiýatira şäherinden bolup, gymyzy parçalar satýardy. Bu aýal Hudaýa sežde edýärdi. Pawlusyň sözlerine gulak asmak üçin, Reb onuň ýüregini açdy. ¹⁵Lidiýa tutuş öý-içersi bilen suwa çümdürilenden soňra bizi öýüne çagyryp: «Meni Rebbe sadyk saýyan bolsaňyz, geliň-de, öýümde galyň» diýip ýalbaryp, bizi yrды.

Pawlus bilen Silas tussaglykda

¹⁶Bir gün ybadat edilýän ýere barýarkak, palçylyk ruhy eýelän bir hyzmatkär gyza duş geldik. Bu gyz pal atmaklyk bilen hojaýynlaryna köp pul gazanyp berýärdi. ¹⁷Ol Pawlusyň we biziň yzymyza düşüp: «Bu adamlar Beýik Hudaýyň gullarydyr. Olar size^a halas bolmagyň

^a 16:17 *Size* – käbir golýazmalarda *bize*.

ýoluny wagyz edýärler» diýip gygyrdy. ¹⁸Ol ençeme günläp şeýle diýip gygyrmagyny dowam etdi. Ahyry Pawlus bizar bolup, yzyna öwrülüp, arwah-jyna: «Isa Mesihniň adyndan buýurýaryn: bu gyzyň içinden çyk!» diýdi. Arwah-jyn şol pursadyň özünde gyzdan çykdy. ¹⁹Onuň hojalyynlary gazanç umytlarynyň elden gidenini görüp, Pawlus bilen Silasy tutup, bazar meýdançasyna süýräp getirdiler. ²⁰Olary häkimleriň önüne getirip: «Bu adamlar şäherimizde başagaýlyk döredýärler. Özleri hem ýahudylar, ²¹biz bolsa rimliler, olar biziň kanunymyza ters gelýän adatlary wagyz edýärler. Bize olaryň adatlaryny kabul etmek ýa-da berjaý etmek gadagandyr» diýdiler. ²²Halk hem Pawlus bilen Silasa garşy aýaga galdy. Şeýlelikde, häkimler esgerlere olaryň eşiklerini sypyryp, taýaklap urmagy buýurdylar. ²³Köp taýaklanlaryndan soň, zyndana saldylar-da, zyndanyň baş gözegçisine olary berk saklamagy tabşyrdylar. ²⁴Ol hem şeýle buýruk alan-soň, olary zyndanyň içki bölümüne salyp, aýaklaryna gandal baglady.

²⁵Ýarygije töweregi Pawlus bilen Silas doga-dileg edip, Hudaýa öwgüli nagmalar aýdýardylar, tussaglar hem olary diňleýärdi. ²⁶Birdenkä güýçli ýertitrete boldy, zyndanyň binýady sarsyp, ähli gapylar birbada açyldy, hemmeleriň zynjyry üzüldi. ²⁷Ukudan oýanan baş gözegçi zyndanyň gapylarynyň açydygyny gördi. Ol tussaglar gaçandyr öýdüp, özüni öldürjek bolup, gylyjyny syrды. ²⁸Emma Pawlus gaty ses bilen: «Saklan! Janyňa kast etme, biziň hemmämiz şu ýerde!» diýip gygyrdy. ²⁹Baş gözegçi çyra getirip, içeri kürsöp girdi. Ol sandyrap baryp, Pawlus bilen Silasyň aýagyna ýykyldy. ³⁰Olary daşary çykaryp: «Agalar! Men halas bolmak üçin

näme etmeli?» diýip sorady. ³¹Olar hem: «Rebbimiz Isa iman et, özüň-de, tutuş öý-içeriň hem halas bolar» diýdiler. ³²Soňra olar baş gözegçä we onuň öý-içerisine Rebbiň Hoş Habaryny wagyz etdiler. ³³Şol gijäniň özünde baş gözegçi olary bir çete çykaryp, ýaralaryny ýuwdy. Soňra dessine ol öý-içersindäkiler bilen bile suwa çümdürildi. ³⁴Onsoň olary öýüne salyp, önlerine saçak ýazdy. Ol tutuş öý-içersi bilen birlikde Hudaýa iman edendigine begendi.

³⁵Ertesi daň atanda, häkimler öz gullukçylaryny iberip: «Şol adamlary boşat» diýdiler. ³⁶Zyndanyň baş gözegçisi hem bu habary Pawlusa ýetirip: «Häkimler size gidiberiň diýip habar ýollapdyrlar. Indi siz gidip bilersiňiz. Sag-aman baryň» diýdi. ³⁷Emma Pawlus olara: «Rim raýatydygymyza garamazdan, bizi halkyň önünde bikanun ýençdiler, zyndana taşladylar. Näme üçin indi bizi ogryňça boşadyp goýberjek bolýarlar? Bu bolmaz! Goý, bizi zyndandan özleri gelip çykarsynlar» diýdi. ³⁸Gözegçiler hem bu sözleri häkimlere ýetirdiler. Häkimler Pawlus bilen Silasyň Rim raýatydygyny eşidip, gaty howsala düşdüler. ³⁹Häkimler gelip, olardan ötünç soradylar we zyndandan alyp çykdylar. Soňra olara şäherden gitmeklerini haýyş etdiler. ⁴⁰Pawlus bilen Silas zyndandan çykyp, Lidiýanyň öýüne bardylar. Olar bu ýerde imanlylar bilen duşuşyp, olary ruhlandyrdylar, soňra ol ýerden gitdiler.

17-nji bap

Pawlus Salonikide wagyz edýär

¹Pawlus bilen Silas Anfipol we Apoloniýa şäherleriniň içinden geçip, Salonikä geldiler. Ol ýerde ýahudylaryň bir sinagogasy bardy. ²Pawlus adatdakysy

ýaly sinagoga gitdi we üç Sabat günü olar bilen Mukaddes Ýazgylar boýunça gürrüň etdi. ³Ol Mesihniň görgi görmeginiň we soňra ölümden direlmeginiň gerek bolandygyny düşündirip subut etdi. Ol: «Meniň size wagyz edýän Isam Mesihdir» diýdi. ⁴Olardan käbiri Pawlus bilen Silasa ynanyp, olara goşuldylar. Şeýle hem Rebbe sežde edýän köp sanly grekler we ýokary mertebeli ençeme aýallar olara goşuldylar. ⁵Emma ýahudylar görüpçilik etdiler, olar bazarda bikär gezip ýören erbet adamlaryň birnäçesini ýanlaryna toplap, şäherde gozgalan turuzdylar. Pawlus bilen Silasy tapyp, mähelläniň önüne çykarmak üçin, Ýasonyň öýüne döküldiler. ⁶Emma olary tapyp bilmänsoňlar, Ýason bilen birnäçe doganlary şäher ýolbaşçylarynyň önüne süýräp getirip: «Bu adamlar bütin dünýäde bulagaýlyk döredip, biziň şäherimize hem geldiler. ⁷Ýason olara öýünden jaý berdi. Olaryň hemmesi Isa diýen patyşa bar diýip, imperatoryň permanlaryna garşy çykýarlar» diýip gygyrdylar. ⁸Halk we şäher ýolbaşçylary bu habary eşidip howsala düşdüler. ⁹Onsoň Ýason bilen beýlekileri jerime tölänlerinden soň boşadyp goýberdiler.

Pawlus bilen Silas Beriýa şäherinde

¹⁰Doganlar şol gijäniň özünde Pawlus bilen Silasy Beriýa şäherine iberdiler. Olar şähre gelip, ýahudylaryň sinagogasyna bardylar. ¹¹Beriýadaky ýahudylaryň gözýetimi Salonikidäki ýahudylaryňka garanda has giňdi. Olar Isa hakyndaky habary göwünjeňlik bilen kabul edip, Pawlusyň aýdanlarynyň hakykatdygyny görmek üçin, Mukaddes Ýazgylary her gün seljerýärdiler. ¹²Ýahudylaryň köpüsi, şeýle hem at-abraýly ençeme grek aýallary we erkekleri Isa iman etdiler.

¹³Emma Salonikidäki ýahudylar Pawlusyň Beriýada Hudaýyň Hoş Habaryny wagyz edendigini bilenlerinde, ol ýere hem gitdiler. Olar halky öjükdirip, howsala saldylar. ¹⁴Şonda doganlar Pawlusy şobada deňziň kenaryna ugratdylar. Silas bilen Timoteos bolsa Beriýada galdylar. ¹⁵Pawlusy ugradýanlar ony Afina çenli getirdiler. Olar Pawlusdan: «Silas bilen Timoteos tizden-tiz meniň ýanyma gelinler» diýen buýrugy alansoňlar, Beriýa şäherine dolanyp geldiler.

Pawlus Afinyda wagyz edýär

¹⁶Pawlus Afinyda Silas bilen Timoteosa garaşýarka, şäheriň butlardan doludygyny görüp, ýuregi gyýyldy. ¹⁷Şonuň üçin Pawlus sinagogada ýahudylar we Rebbe sežde edýän köp sanly grekler bilen gürrüňleşdi. Şeýle hem her gün bazarda duş gelen adamlara wagyz etdi. ¹⁸Birnäçe epikur we stoik taglymatçylar hem Pawlus bilen jedelleşdiler. Käbiri: «Bu ýaňra näme diýjek bolýar?» diýse, käbiri: «Ol keseki hudaýlar barada wagyz edýär» diýýärdi. Olar Pawlus Isanyň Hoş Habaryny we direlişini wagyz edýändigini üçin şeýle diýýärdiler. ¹⁹Olar Pawlusy tutup, Arýopagus mejlisine getirip, şeýle diýdiler: «Seniň öwredýän bu täze taglymatyňyň nämedigini biz hem bilsek bolarmy? ²⁰Sen biziň öň eşitmedik käbir geň zatlarymyz barada gürrüň edýärsiň. Biz indi bu zatlaryň näme aňladýandygyny bilmek isleýäris». ²¹Hemme afinylylar we ol ýerde ýaşayan başga milletler ähli wagtalaryny täze düşünjeler barada gürrüň etmek ýada diňlemek bilen geçirýärdiler. ²²Pawlus Arýopagus mejlisiniň ortasynda durup, şeýle diýdi: «Eý, afinylylar! Men siziň berk dindardygyňyzy görýärim. ²³Men bütin şähre aýlanyp çykyp,

siziň ybadat edýän zatlaryňyzy gözden geçirdim. Bu zatlaryň arasyndan „NÄ-TANYŞ HUDAYÝA“ diýen ýazgylý bir gurbanlyk sypasyny gördüm. Ine, men size özüňiziň tanamazdan sežde edýän Hudaýyňyz barada gürrüň bermekçi. ²⁴Älem-jahany we ondaky ähli zatlary ýaradan Hudaý ýeriň-göğüň Hökümdary bolup, Ol ynsan eli bilen ýasalan ybadat-hanalarda ýaşamaýar. ²⁵Ol ynsan eliniň hyzmatyna mätäç däl, Ol hiç zada zar däl, sebäbi her bir ynsana ýaşayyş, dem we ähli zady berýän Onuň Özüdir. ²⁶Hudaý ähli milletleri bir adamdan ýaradyp, olary bütin ýer yüzüne ýaýratdy. Olaryň ýaşajak wagtyny we çäginini öňünden belläp berdi. ²⁷Ol bulary Özüni agtarsynlar, gözläp tapsynlar diýip etdi. Hakykatdanam, Hudaý biziň hiç birimizden uzakda däl. ²⁸Biz Onuň bilen ýaşadyrys, hereket edýändiris we bardyrys. Käbir şahyrlaryňyzyň aýdyşy ýaly: „Biz Onuň zürýadydyrys“. ²⁹Hawa, biz Hudaýyň zürýatlarydyrys. Şonuň üçin-de, biz Ony ynsan sungaty we hünäri arkaly altyndan, kümüşden ýa-da daşdan ýasalan heýkele meňzetmeli däl. ³⁰Hudaý ynsanlaryň geçmişdäki nadanlygyna göz ýumdy. Indi bolsa Ol hemme ýerde ähli adamlaryň toba etmegini buýurýar. ³¹Çünki Hudaý Öz bellän Ynsany arkaly dünýäni adalatly höküm etjek gününü belledi. Ony ölümden direltmek bilen Ony beländigini ähli ynsanlara subut etdi.

³²Olar Pawlustyň ölümden direliş baradaky wagzyny eşidenlerinde, käbirleri ony masgara etdi, käbirleri bolsa: «Bu hakda seni ýene diňläris» diýdiler. ³³Şeýlelikde, Pawlus olaryň arasyndan çykyp gitdi. ³⁴Birnäçe adam oňa goşulyp iman etdi. Olaryň arasynda mejlis agzasy Diýonis, şeýle hem, Damara atly bir aýal we başga-da ençeme adamlar bardy.

18-nji bab

Pawlus Korintos şäherinde

¹Mundan soň Pawlus Afinyny taşlap, Korintosa gitdi. ²Ol ýerde Pawlus Akila atly bir ýahudy bilen tanyşdy. Akila asly Pontusly bolup, aýaly Priskilla bilen ýaňy-ýakynda Italiýadan gelipdi. Sebäbi imperator Klawdiý hemme ýahudylaryň Rimden çykmaklary barada perman çykarypdy. Pawlus bu maşgalany görmäge gitdi. ³Olar hem Pawlus ýaly çadyr tikmek bilen meşgullanýardylar, şonuň üçin Pawlus olar bilen ýaşap, bile işledi. ⁴Pawlus her Sabat günü sinagogada Hoş Habar hakda pikir alşyp, ýahudylary we grekleri ynandyrmaga çalyşýardy. ⁵Silas bilen Timoteos Makedoniýadan gelenlerinden soň, Pawlus tutuş wagtyny Isa hakdaky habary wagyz etmäge bagyşlady. Ol ýahudylara Isanyň Mesihdigi barada şaýatlyk etdi. ⁶Emma olar Pawlusa garşy çykyp, oňa sögmäge başladylar. Şonda Pawlus olardan närazy bolup, egin-eşiginiň çañyny kakyp: «Ganyňyz öz boýnuňyza bolsun, mende aýyp ýok. Mundan beýläk men keseki milletleriň ýanyna gitjek» diýdi. ⁷Onsoň Pawlus ol ýerden çykyp, Titus Ýustus atly bir adamyň öýüne bardy. Titus Ýustus Hudaýa sežde edýän adam bolup, onuň öýi sinagoga bilen ýanaşykdy. ⁸Sinagoga baştutany Krispus tutuş öý-içersi bilen bile Rebbe iman etdi. Pawlusy diňläň ençeme korintoslylar hem iman edip, Isanyň ady bilen suwa çümdürildiler.

⁹Bir gije Reb görnüş arkaly Pawlusa şeýle diýdi: «Gorkma, geple, dymma! ¹⁰Men seniň bilendirin, hiç kim saňa azar bermez, ýamanlyk etmez, sebäbi bu şäherde Meniň halkymyň sany köpdür». ¹¹Şeýlelikde, Pawlus bir ýarym ýyllap olaryň arasynda

galyp, Hudaýyň sözüni öwretdi. ¹²Ahaýa welaýatynyň häkimi Galiýonyň döwründe ýahudylar birleşip, Pawlusa garşy çykdylar we ony kazyýete getirdiler. ¹³Olar: «Bu adam kanuna garşy ýollar bilen halky Hudaýa sežde etmäge yrýar» diýdiler. ¹⁴Pawlus ýaňy söze başlamakçy bolup durka, Galiýo ýahudylara ýüzlenip: «Eý, ýahudylar! Eger dawaňyz bir adalatsyzlyk ýa agyr jenaýat hakda bolan bolsady, sizi sabyrlylyk bilen diňlemegi makul bilerdim. ¹⁵Emma meseläňiz sözler, atlar we öz kanunyňyz barada eken, bulary özüňiz çözüň. Meniň bulara kazylyk edesim gelenok» diýdi. ¹⁶Şeýlelikde, olary kazyýetden kowup goýberdi. ¹⁷Onsoň olar sinagoganyň baştutany Sostenisi kazyýetiň önünde tutup ýençdiler. Emma Galiýo bularyň hiç birine üns hem bermedi.

Pawlus Antakiýa dolanýar

¹⁸Pawlus Korintosda ýene ençeme günläp galdy. Soňra doganlar bilen hoşlaşyp, gämide Siriýa gitti. Priskilla bilen Akila hem onuň bilen gittiler. Pawlus Hudaýa eden wadasyny saklap, Kenhreýa tarap ýola düşmezden öň, saçyny syrдыrdy. ¹⁹Efese gelenlerinde, Pawlus Priskilla bilen Akilany şol ýerde galdyrdy. Özi bolsa sinagoga gidip, ýahudylar bilen Hoş Habar hakda pikir alyşdy. ²⁰Adamlar Pawlusdan öz ýanlarynda köpräk galmagyny haýyş etdiler, emma Pawlus razy bolmady. ²¹Hoşlaşmazdan öň, olara söz berip: «Hudaý oňlasa, ýanyňyza ýene gelerin» diýdi. Şundan soň Efesi galdyryp, gämide ýola düşdi. ²²Pawlus Kaýsariýa gelende, Iýerusalime gidip, imanlylar topary bilen görüşdi. Soňra Antiýoha gitti. ²³Ol ýerde birnäçe wagt bolandan soň, ýene ýola düşdi, Galatýa we Frikiýa ülkelerini aýlany, ähli şägirtleri imanda berkitdi.

Apollo wagyz edýär

²⁴Şol wagt Apollo atly bir ýahudy Efese geldi. Onuň asly isgenderiýalydy. Gepe çeper Apollo Mukaddes Ýazgylary örän gowy bilýärdi. ²⁵Rebbiň ýolunda tälim alan bu adam ruhy hyjuw bilen gepleýärdi. Diňe Ýahýanyň çümdüriş taglymatyny alan hem bolsa, Isa bilen bagly taglymaty dogry öwredýärdi. ²⁶Ol sinagogada gaýduwsyzlyk bilen geplemäge başlady. Priskilla bilen Akila Apollonyň wagzyny eşidenlerinde, ony öz öýlerine çagyryp, oňa Hudaýyň ýoluny has doly düşündirip berdiler. ²⁷Apollo Ahaýa gitmegi ýüregine düwdi. Efesdäki doganlar ol ýerdäki şägirtlere ony oňat garşy almaklaryny sorap, hat ýazdylar. Apollo Ahaýa gelip, Hudaýyň merhemeti bilen iman edenlere uly kömek etdi. ²⁸Ol Mukaddes Ýazgylar esasynda Isanyň Mesihdigini subut edip, ýahudylaryň nähakygyny halkyň önünde aç-açan paş edýärdi.

19-njy bap

Pawlus Efes şäherinde

¹Apollo Korintosdaka, Pawlus düzlükleriň üsti bilen Efese geldi. Bu ýerde birnäçe imanly doganlary tapdy. ²Olardan: «Iman edeninizde Mukaddes Ruhý kabul etdinizmi?» diýip sorady. Olar hem oňa: «Biziň Mukaddes Ruhý bardygyn dan hatda habarymyzam ýok» diýdiler. ³Olardan: «Onda nämä esaslanyp çümdürildiňiz?» diýip sorady. Olar: «Ýahýanyň çümdürmesine esaslanyp çümdürildik» diýip jogap berdiler. ⁴Pawlus: «Ýahýa toba edenleri çümdürýärdi. Ol halky özünden soňra Gelene, ýagny Isa iman etmäge çagyrdy» diýdi. ⁵Olar muny eşidip, Reb Isanyň yzyna eýerijiler hökmünde suwa

çümdürildiler. ⁶Pawlus olaryň üstlerine elini goýan badyna, olara Mukaddes Ruh indi. Olar nämälim dillerde gepläp, pygamberlik etmäge başladylar. ⁷Olaryň hemmesi on iki adam töweregi bardy.

⁸Pawlus üç aýlap sinagoga baryp, ol ýerde halka ynandyryjy deliller bilen Hudaýyň Şalygy barada batyrça wagyz etdi. ⁹Emma käbirleri keçjallyk edip, ynanmak islemediler we halkyň önünde «Isanyň Ýoly» atly toparý ýamanlamaga başladylar. Şeýlelikde, Pawlus olaryň ýanyndan gaýtdy we imanlylary-da özi bilen alyp gaýtdy. Ol Tiran diýen adamyň diwanhanasynda her gün söhbet etdi. ¹⁰Bu iş iki ýyl dowam etdi. Şeýdip, Aziýa welaýatynda ýaşayanlaryň hemmesi: ýahudylaram, greklerem Rebbiň Hoş Habaryny eşitdiler.

¹¹Hudaý Pawlusyň eli bilen görüp-eşidilmedik gudratlary görkezdi. ¹²Pawlusa degen elýaglykdyr guşaklary alyp, hassalaryň üstüne ýapanlarynda, olar dertlerine şypa tapýardylar, olardan arwah-jynlar çykýardy.

¹³Şäherden-şähere aýlanyp, arwah-jynlary kowup çykarýan käbir ýahudylar toparý hem bardy. Olar arwah-jyn eýelänlere Reb Isanyň ady bilen şypa bermäge synanyşyp: «Pawlusyň wagyz edýän Isasynyň ady bilen size buýruk berýärin!» diýýärdiler. ¹⁴Ýahudylaryň Skewa atly baş ruhanysynyň ýedi ogly-da bu iş bilen meşgullanýardy. ¹⁵Bir gezek arwah-jyn olardan: «Isany tanaýaryn, Pawlusy-da bilýärin, ýöne siz kim?» diýip sorady. ¹⁶Onsoň erbet ruh eýelän adam olaryň üstüne topulyp, ählisini basdy. Şonda olar bu öýden ýalaňaç hem ýaraly gaçyp gitdiler. ¹⁷Efesinde ýaşayan ýahudylaryň we grekleriň hemmesi bu wakany eşidip gorkdular. Reb Isanyň ady beýgeldi. ¹⁸Iman edenleriň köpüsi gelip,

eden etmişlerini açyk boýun aldylar. ¹⁹Jadygöýlik bilen meşgullanýanlaryň ençemesi kitaplaryny üşürüp, hemmäniň gözünüň alnynda ýakdylar. Olaryň bahasyny hasaplanlarynda, elli müň kümüş teňne çykdy. ²⁰Şeýlelikde, Rebbiň Hoş Habary barha ýaýrap, güýç-gudraty artýardy.

²¹Bu wakalardan soň, Pawlus Makedoniýanyň we Ahaýanyň üstünden geçip, Iýerusalime gitmegi ýüregine düwdi. Pawlus: «Ol ýerde bolanyndan soň, Rimi hem görmegim gerek» diýdi. ²²Ol öz iki kömekçisini: Timoteos bilen Erasdy Makedoniýa ýollady. Özi bolsa birnäçe wagtlaý Aziýa welaýatynda galdy.

Efesdäki galmagal

²³Şol wagtlar «Isanyň Ýoly» atly topar dogrusynda uly galmagal turdy. ²⁴Demetreý atly bir zergär bardy. Ol kümüşden Artemis buthanasynyň şekillerini ýasamak bilen ussalara köp girdeji getirerdi. ²⁵Demetreý ussalary we şunuň ýaly iş bilen meşgullanýanlary üşürüp, şeýle diýdi: «Adamlar! Biziň şu hünär arkaly oňat gazanç edýändigimizi özüňiz bilýänsiňiz. ²⁶Emma Pawlusyň: „Ynsan eli bilen ýasalan hudaýlar asla hudaý däldir“ diýip, diňe Efesde däl, eýsem, bütin Aziýa welaýatynda köp adamlary ynandyryp azdyrandygynda görüp-eşidýänsiňiz. ²⁷Biziň bu senedimize halkyň arasynda abraýdan düşmek howpy abanýar. Diňe bu howp däl, eýsem, beýik zenan hudaý Artemisiň buthanasynyň-da hiç zat saýylyp, bütin Aziýa welaýatynyň we dünýäniň sežde edýän hudaýynyň şöhraty puja çykmagy ahmal». ²⁸Olar muny eşidenlerinde, gahar-gazapdan dolup: «Efeslileriň Artemisi beýikdir!» diýip gygyrmaga başladylar. ²⁹Şeýdip, bütin

şäher galagopluga düşdi. Halk makedoniýaly Gaýus bilen Aristarhy tutup, olary tomaşa meýdanyna süýräp getirdi. Bu ikisi ýolda Pawlusa ýoldaş bolupdylar. ³⁰Pawlus halkyň arasyna girmekçi bolanda, şägirtler ony goýbermediler. ³¹Onuň dostlary bolan Aziýa welaýatynyň häkimlerinden käbiri-de Pawlusa habar ýollap, tomaşa meýdanında görünmezligini haýyş etdiler. ³²Tomaşa meýdanyndaky jemagat galagopluga düşdi. Olaryň hersi bir zat diýip gygyrdy. Köpüsi näme üçin üşendiklerini hem bilmeýärdi. ³³Onsoň ýahudylaryň itermegi bilen, mähelläniň içinden Isgender diýen bir adamy öňe çykardylar. Käbir adamlar näme diýmelidigini oňa gygyryp aýtdylar. Isgender eli bilen şarap edip, halkyň önünde gepläp, özüni gorajak boldy. ³⁴Emma halk onuň ýahudygyny bilende, hemmesi biragyzdan: «Efeslileriň Artemisi beýikdir!» diýip, iki sagatlap gygyryp durdular. ³⁵Şäher kätibi mähelläni köşeşdirip, şeýle diýdi: «Eý, efesliler! Beýik Artemis buthanasynyň we asmandan inen heýkeliniň goragçysynyň Efes şäheridigini kim bilmeýär?!» ³⁶Muny hiç kim inkär edip bilmez. Şonuň üçin hem özüňizi rahat alyp baryp, paýhasly hereket etmelisiz. ³⁷Bu adamlar ne buthana ogrusy, ne-de hudaýymyza dil ýetiripdirler, emma siz olary bu ýere getirdiňiz. ³⁸Demetreýiň ýa-da onuň ýanyndaky ussalaryň birine garşy dawalary bar bolsa, kazyýetiň gapylary açyk, ol ýerde kazylar bar. Goý, biri-birine garşy aýyplamalaryny aýdyp, şol ýerde arz etsinler. ³⁹Başga bir çäre görmekçi bolsaňyz, onda ol kanuny ýygnaqda çözüler. ⁴⁰Bu günki wakalar zerarly, bizi gozgalaň turuzmakda aýyp-

lamaklary ahmal. Bizde bu toplanysygy aklap biljek hiç bir delil ýok». Ol şeýle diýdi-de, üýşen mähelläni dargadyp goýberdi.

20-nji bab

Pawlus Makedoniýada we Gresiyada

¹Pawlus başagaýlyk ýatyşandan soň, şägirtleri ýanyna çagyryp, olara öwüt-nesihat etdi. Soňra olar bilen hoşlaşyp, Makedoniýa ugrady. ²Ol etraplary aýlanyp, imanlylar bilen ýürekden söhbet edip, olary ruhlandyrdy. Soňra ol Gresiya geldi. ³Ol ýerde üç aýlap galdy. Soňra Siriýa gämili gitmekçi bolanda, ýahudylaryň özüne garşy duzak gurandygyny bilip, Makedoniýanyň üsti bilen yzyna dolanmak kararına geldi. ⁴Beriýadan Pirrosyň ogly Sopater, Salonikiden Aristarh bilen Sekond, Derbeden Gaýus hem Timoteos, şeýle hem Aziýa welaýatından Tihik bilen Trofym dagy onuň bilen bile gitdiler. ⁵Bular öňden gidip, Troasda bize garaşdylar. ⁶Biz hem Petir baýramyndan soňra Filipiden gämi bilen ýola düşdük. Baş günde olaryň ýanyna – Troasa gelip ýetdik. Ol ýerde ýedi gün bolduk.

Troasdaky gudrat

⁷Hepdäniň birinji günü^a bile çörek iýmäge ýygnaşdyk. Pawlus ertesi gün ýola düşmekçidi, şonuň üçin ýarygijä çenli wagyz etdi. ⁸Biziň ýygnaşan ýokary gatdaky otagymyzda köp çyra ýanyp durdy. ⁹Ýewtuk atly bir ýaş ýigit penjirede oturdy. Pawlus gürrüňini dowam edýärkä, Ýewtugy uký basyp, üçünji gatdan ýykyldy. Ony baryp görenlerinde, ol eýýäm jan beren eken.

^a 20:7 *Hepdäniň birinji günü* – bu ýewreýleriň senenamasy boýunça ýekşenbe gündür.

¹⁰Pawlus aşak düşüp, ýigidiň üstüne egildi we ony gujaklap: «Gaýgy etmäň, ol diri!» diýdi. ¹¹Onsoň ýene ýokary çykdy, bile çörek ýdi we olar bilen daň atýança söhbet etdi. Soňra bolsa ýola düşdi. ¹²Olar ýaňky oglanyň diridigine şatlanyp, ony öýüne sag-salamat getirdiler.

¹³Pawlus Asos şäherine pyýada gitmek kararyna geldi. Beýlekilerimiz bolsa gämä münüp gitdik. Biz ol ýerde Pawlusy garşy almalydyk. Muny bize onuň özi şeýle tabşyrypdy. ¹⁴Pawlus Asosda bize goşuldy, onsoň biz ony alyp, Mitilina şäherine tarap ýola düşdük. ¹⁵Ol ýerden gämi bilen ýüzüp, ertesi Hiýos adasynyň golaýyna ýetdik. Bir günden soň bolsa Samosa geçip, onuň ertesi hem Militosa baryp ýetdik. ¹⁶Pawlus Aziýa welaýatynda wagtny ýitirmezlik üçin, Efesiň gapdalyndan geçip gitmegi ýüregine düwdi. Ol Iýerusalime ýetmäge howlugýardy, sebäbi Ellinji gün baýramy günü ol ýerde bolmak isleýärdi.

Pawlus Efesdäki ýygnak ýolbaşçylary bilen hoşlaşýar

¹⁷Pawlus Militosdan Efese adam iberip, ýygnagyň ýolbaşçylaryny ýanyna çagyrttdy. ¹⁸Ýolbaşçylar Pawlusyň ýanyna gelenlerinde, olara şeýle diýdi: «Meniň Aziýa welaýatyna gelen ilkinji günümden bäri siziň ýanyňyzda nähili ýaşandygymy özüňiz bilýänsiňiz. ¹⁹Men köp gözýaş döküp, pespällik bilen Rebbe hyzmat etdim. Ýahudylaryň garşy guran dildüwşüklerine we synaglaryna duçar boldum. ²⁰Peýdaly bolan zatlaryň hiç birini sizden gaýgymadym. Öýme-öý aýlanyp, hemmesini size aç-açan wagyz etdim. ²¹Men ýahudylaryň-da, grekleriň-de toba edip, Hudaýa dolanmaga we Rebbimiz Isa Me-sihe iman etmäge çagyrdym. ²²Indi bolsa

Mukaddes Ruha boýun egip, Iýerusalime gidýärin. Ol ýerde başyňa nämeleriň geljegini bilemok. ²³Emma Mukaddes Ruh maňa her şäherde zynjyrlara we muşakgatlara duçar boljakdygymy duýdurýar. ²⁴Muňa garamazdan, janymy özüm üçin gymmatly hasaplamaýaryn. Men diňe pellehana ýetmek we Rebbimiz Isanyň tabşyran işini doly amala aşyrmak isleýärin. Bu iş Hudaýyň merhemeti baradaky Hoş Habara şaýatlyk etmektir. ²⁵Men araňyzda bolup, Hudaýyň Şalygyny wagyz etdim. Indi siziň hiç biriňiziň mundan beýläk meni görmejekdigiňizi bilýärin. ²⁶Şonuň üçin bu gün size şuny yglan edýärin: men hiç kimiň ganyna jogapkär dälidirin. ²⁷Sebäbi men Hudaýyň ähli islegini size wagyz etmekden boýun towlamadym. ²⁸Özüňize we Mukaddes Ruhuň siziň gözegçiligiňize beren ähli sürüsine göz-gulak boluň. Hudaýyň ýygnagyna çopançylyk ediň. Ol bu ýygnagy Öz Oglunyň gany bilen satyn aldy. ²⁹Men gidenimden soňra, araňyza ýyrtyjy möjekleriň geljegini bilýärin, olar sürini aýap goýmazlar. ³⁰Hatda öz araňyzdan käbir adamlar çykyp, şägirtleri yzyna eýertdirjek bolup, hakykaty ýoýarlar. ³¹Şonuň üçin hüşgär boluň. Üç ýyllap gije-gündiz gözýaşlarym bilen her biriňize üznüksiz nesihat edenimi ýadyňyzda saklaň. ³²Indi bolsa men sizi Hudaýa tabşyryaryn. Onuň merhemetli Hoş Habaryny unutmaň! Bu Habar size güýç-gudrat berer, Hudaýyň mukaddes halky bilen birlikde Onuň wada beren ýalkanyşlaryny açýar. ³³Men hiç kimiň puluna ýa-da egin-eşigine göz dikmedim. ³⁴Siz meniň özümiň we ýoldaşlarymyň mätäçliklerini kanagatlandyrmak üçin, ellerim bilen zähmet çekendigimi bilýänsiňiz. ³⁵Öz ellerim bilen işläp, mätäçlik çekýänlere kömek etmekde men size

görelde görkezdim. Rebbimiz Isanyň hut Özüniň: „Bermek almakdan has köp bagtyýarlyk getirýär“ diýen sözlerini ýatda saklaň».

³⁶Pawlus sözüni tamamlandan soň, dyza çöküp, olaryň ählisi bilen birlikde Hudaýa doga-dileg etdi. ³⁷Şonda olaryň hemmesi boýur-boýur gözýaş döküp, Pawlusu bagryna basdylar, ony ogşadylar. ³⁸Pawlusyň: «Indi meni hiç haçan görmersiňiz» diýen sözleri olary örän tukatlandyrdy. Soňra olar ony gämä çenli ugratdylar.

21-nji bap

Pawlusyň Iýerusalime syýahaty

¹Biz olar bilen hoşlaşyp, gämide göni Kos adasyna, ertesi gün Rodosa, ol ýerden hem Patara geldik. ²Onsoň Finikiýa barýan bir gämi tapyp mündük we deňze çykdyk. ³Kipre golaýlanymyzda, onuň güňortasyndan geçip, Siriýa tarap ýüzdük. Soňra Sura baryp ýetdik, sebäbi gämi şol ýerde ýüküni düşürmelidi. ⁴Biz şägirtleri tapyp, ol ýerde ýedi gün galdyk. Şägirtler Mukaddes Ruhun ugrukdyrmagy bilen Pawlusa Iýerusalime gitmeli daldigini aýtdylar. ⁵Biziň wagtymyz dolanda, ýene ýola düşüp, syýahatymyzy dowam etdirdik. Imanlylaryň hemmesi, aýallary we bala-çagalary bilen bile şäheriň daşyna çenli bizi ugratdy. Onsoň kenarda dyza çöküp, Hudaýa doga-dileg etdik. ⁶Biri-birimiz bilen hoşlaşanymyzdan soň, gämä mündük, olar hem öýlerine gaýtdylar.

⁷Biz ýolumyzy Surdan dowam etdirip, Ptolemeý şäherine geldik. Ol ýerdäki doganlaryňka görme-görşe baryp, bir gün olaryň ýanynda galdyk. ⁸Ertesi gün biz ýola düşüp, birnäçe günden Kaýsariýa geldik we hoş habarçy Filipin

öýünde galdyk, ol saýlanan ýedi ýolbaşçynyň biridi. ⁹Filipin durmuşa çykmadyk dört gyzy bardy we olar pygamberlik edýärdiler.

¹⁰Biz ol ýerde ençeme gün bolanymyzdan soň, Ýahudyýadan Agap atly pygamber geldi. ¹¹Ol biziň ýanymyza gelip, Pawlunyň guşagyny aldy-da, öz el-aýagyny baglap: «Mukaddes Ruh şeýle diýýär: „Iýerusalimdäki ýahudylar şu guşagyň eýesini şeýle baglap, keseki milletleriň eline bererler“» diýdi. ¹²Muny eşidenimizde, biz-de, ol ýerde ýaşayanlar-da Iýerusalime gitmezligi üçin Pawlusa ýalbardyk. ¹³Pawlus: «Näme üçin aglaşyp, meniň ýüregimi agyrdýarsyňyz? Men Iýerusalimde diňe el-aýagymyň baglanmagyna däl, eýsem, Rebbimiz Isanyň ady üçin ölmäge-de taýýar» diýip jogap berdi. ¹⁴Ony yryp bilmänimizden soň biz: «Goý, Rebbiň islegi bolsun!» diýip dymdyk.

¹⁵Şol günlerden soň goşumyzy düwüp, Iýerusalime ýola düşdük. ¹⁶Kaýsariýadan şägirtleriň birnäçesi hem biziň bilen bile gaýtdylar. Olar bizi Minason diýen adamyň öýüne getirdiler, biz onuňkyda galmalydyk. Minason kiplri bolup, ilki-başdaky şägirtleriň biridi.

Pawlus Iýerusalimde

¹⁷Iýerusalime gelenimizde, doganlar bizi şatlyk bilen garşyladylar. ¹⁸Ertesi Pawlus biziň bilen birlikde Ýakuby görmäge bardy, Iýerusalimdäki ýygnaçyň ähli ýolbaşçylary-da şol ýerdediler. ¹⁹Pawlus olar bilen salamlaşandan soň, öz hyzmaty arkaly Hudaýyň keseki milletleriň arasynda eden işlerini birin-birin gürrüň berdi. ²⁰Olar muny eşidip, Hudaýy şöhratlandyrdylar. Soňra Pawlusa şeýle diýdiler: «Görýäňmi, dogan, ýahudylaryň arasynda müňlerçe imanly bar.

Olaryň hemmesi-de Mukaddes Kanuna özlerini ýürekden bagyş edenler. ²¹Olaryň eşiđişine görä, sen keseki milletleriň arasynda ýaşayan ýahudylaryň hemmesine Musanyň kanunyndan dönmekligi, çagalaryny sünetlemezigli, döp-dessurlara uýmazlygy öwredýärmiş. ²²Indi näme etmeli? Seniň geleniňi olar hökman eşiderler. ²³Şonuň üçin biziň aýtjak zatlarymyzy ýerine ýetir. Aramyzda Hudaýa ant içip, wada beren dört adam bar. ²⁴Şol adamlary ýanyňa al-da, olar bilen bile tämizlenme dessuryňa goşul we olaryň harçlaryny sen töle. Ondan soň olar saçlaryny syrдыrmaly. Şeýlelikde, hemmeler sen hakda aýdylan myş-myşlaryň ýalandygyny, seniň-de Musanyň kanunyna uýup ýaşandygynyň bilerler. ²⁵Iman eden keseki milletler hakda aýdanymyzda bolsa, biz belli bir karara gelip, olara bireýýäm: „Butlara hödürlenlen gurbanlyk etini iýmekden, zynadan, damagy çalynmadyk haýwanyň etinden we ganyndan daş duruň“ diýip ýazylan haty ýollapdyk.

²⁶Ertesi gün Pawlus ýaňky adamlary ýanyna alyp, olar bilen bile özüni tämizledi. Onsoň ol ybadathana girip, päkleniş günleriniň haçan gutarjakdygyny we olaryň her biri üçin haçan sadaka berjekdigini yglan etdi.

Pawlus tutulýar

²⁷Bellenilen ýedi gün dolup barýardy. Aziýa welaýatyndan gelen ýahudylar Pawlusy ybadathanada gördüler. Olar tutuş halky öjküdirip, ony tutdular. ²⁸Olar: «Eý, ysraýyl halky! Kömek ediň! Bu adam ähli ýerde biziň halkymyza, Musanyň bize beren kanunyna, ybadathanamyza garşy hemmelere ters sapak berýär. Munuň üstesine-de, grekleri ybadathana getirip, bu mukaddes

ýeri harama çykardy» diýip gygyrdylar. ²⁹Beýle diýmekleriniň sebäbi, munuň öň ýany efesli Trofymy şäherde Pawlus bilen bile görüpdiler we Pawlus ony-da ybadathana getirendir öýdüp pikir edýärdiler.

³⁰Bütün şäher aýaga galdy, hemme tarapdan ylgaşyp gelen halk birleşdi-de, Pawlusy tutup, ybadathanadan daşary süýredi. Şobada hem ybadathananyň gapyly ýapyldy. ³¹Pawlusy öldürjek bolup durkalar, Rim goşunynyň münbaşysyna bütün Iýerusalimiň aýaga galandygy baradaky habar gelip gowuşdy. ³²Münbaşy dessine ýüzbaşylaryny we esgerlerini alyp, halkyň üstüne eňdi. Olar münbaşy bilen esgerleri görenlerinde, Pawlusy ýençmegi bes etdiler. ³³Şol wagt münbaşy golaý gelip, Pawlusy tussag etdi we goşa zynjyrlar bilen baglamagy buýurdy. Soňra ol: «Bu adam kim? Ol näme etdi?» diýip sorady. ³⁴Mähelläniň içinde goh-galmagal turdy, her kim bir zat diýip gygyrdy. Alagowurdydan ýaňa münbaşy näme bolanyny anyk bilmedi. Şonuň üçin ol Pawlusy gala äkitmegi buýurdy. ³⁵Pawlus başgançaga gelende, mähelle ony gysyp-gowrup barýardy. Şonuň üçin esgerler ony göterip äkitmeli boldular. ³⁶Mähelle onuň yzyna düşüp: «Öldüriň ony!» diýip gygyryşýardy.

Pawlus mähellä ýüzlenýär

³⁷Esgeler Pawlusy ýaňy galanyň içine alyp girenlerinde, ol münbaşy: «Senden bir zat sorap bilerinmi?» diýdi. Münbaşy haýran galyp: «Sen grekçe bilýäňmi? ³⁸Mundan birnäçe wagt öň gozgalaň turzup, dört mün kellekeseri çöle alyp çykan müsürlü sen dälmi?» diýdi. ³⁹Pawlus: «Men ýahudy, Kilikiýanyň Tarsus şäherinden, şol meşhur şäheriň raýatydyryn. Maňa halka söz

sözlemäge ygtyýar bermegiňi haýyş edýäriň» diýdi. ⁴⁰Müňbaşy Pawlusa rugsat berende, ol basgançagyň üstünde durup, halka ýuwaş bolmagy eli bilen ýsarat etdi. Adamlar ümsüm bolansoň, Pawlus olara arameý dilinde ýüzlenip, söze başlady:

22-nji bap

¹«Eý, doganlar, atalar! Indi meniň özümi aklap aýtjak sözüme gulak asyň». ²Adamlar onuň arameýçe gepleýändigini eşidip, seslerine suw sepilen ýaly boldular. Pawlus sözüni dowam etdi: ³«Men ýahudydyryn. Kilikiýanyň Tarsus şäherinde doguldym, emma şu şäherde ulaldym. Bu ýerde Gamaliýeliň şägirdi bolup, ata-babalarymyzyň kanunynyň berk adatlaryna görä tälim aldim. Bu günki siziň bolşuňyz ýaly, menem Hudaýa juda yhlaslydym. ⁴„Isanyň Ýöly“ atly topara degişli adamlara ölüm howpuny salyp yzarlardym, aýal-erkek diýmän, elini-aýagyny baglap, hemmesini zyndana dykardym. ⁵Aýdýanlarymyň hakykatdygyny baş ruhany bilen tutuş mejlis tassyklap biler. Men hatda olardan Damaskdaky ýahudy doganlarymyzy tutmaga rugsat hatyny hem aldim. Olaryň elini-aýagyny baglap, Iýerusalime getirip, jezalandyrmak maksady bilen Damaska tarap ýola düşdüm. ⁶Günorta wagty Damaska golaýlap barýarkam, birdenkä asmandan parlak nur daş-töweregime ýagty saçdy. ⁷Men ýere ýykyldym. Şol wagt: „Şawul, Şawul, näme üçin sen Maňa azar berýärsiň?“ diýen sesi eşitdim. ⁸Men: „Agam, sen kim?“ diýip soradym.

Ol maňa: „Men seniň azar berýän nasyraly Isaň“ diýip jogap berdi. ⁹Meniň ýanymdakylar şöhläni görüp gorkdular, emma meniň bilen gepleşen sese

düşünmediler. ¹⁰Men: „Ýa Reb! Men näme etmeli?“ diýip soradym. Ol hem maňa: „Ýeriňden tur-da, Damaska git. Näme etmelidigiň saňa şol ýerde aýdyklar“ diýdi. ¹¹Ýaňky nuruň ýalkymyndan ýaňa gözlerim kör boldy. Şonuň üçin ýanymdaky ýoldaşlarym Damaska meni idip äkitdiler. ¹²Ol ýerde Hanany atly bir adam ýaşaýardy. Ol hudaýhon hem Mukaddes Kanuna berlendi, Damaskdaky ähli ýahudylaryň arasynda uly hormata eýedi. ¹³Ol meniň ýanyma gelip: „Şawul dogan! Goý, gözleriň ýene açylsyn!“ diýdi. Meniň gözlerim şol pursatda açylyp, ony gördüm. ¹⁴Hanany maňa: „Ata-babalarymyzyň Hudaýy seni saýlady. Ol muny Onuň islegini bilmegiň, Dogry Bolany görüp, owazyny eşitmegiň üçin etdi. ¹⁵Sen görüp-eşidenleriňi ähli ynsanlara ýaýyp, Onuň üçin şaýatlyk edersiň. ¹⁶Indi nämä garaşýarsyň? Tur, Rebbi çagyryp, suwa çümdüril, günäleriňden saplan“ diýdi.

¹⁷Iýerusalime dolanyp gelip, ybadathanada Hudaýa doga edip otyrkam, maňa bir görnüş aýan boldy. ¹⁸Men Rebbim Isany gördüm, Ol maňa: „Tiz bol, dessine Iýerusalimden git, sebäbi olar seniň Men hakdaky şaýatlygyňy kabul etmezler“ diýdi. ¹⁹Men: „Ýa Rebbim Isa, olar meniň sinagogadan-sinagoga aýlanyp, Saňa iman edenleri tussag edip ýenjenimi gowy bilýärler. ²⁰Seniň şaýadyň Stefan öldürilende, men hem şol ýerdedim. Bu işi oňladym we ony öldürenleriň eşiklerini sakladym“ diýdim. ²¹Rebbim Isa maňa: „Bar, Men seni uzakdaky keseki milletleriň ýanyna iberýäriň“ diýdi.

Pawlus Rim raýatydygyny aýdýar

²²Halk Pawlusy şu ýere çenli diňledi, emma bu sözi eşidenlerinde, batly ses bilen: «Bu adamy ýer ýüzünden

ýok ediň! Ol ýaşamaga mynasyp däl» diýip gygyrdy. ²³Olar bagyryşyp, egin-eşiklerini silkip, çañ-tozanyny howa kakkdylar. ²⁴Şonda müňbaşy Pawlusyň gala äkidilmegini buýurdy. Halkyň näme üçin onuň üstüne gygyrýandygyny bilmek üçin, ony gamçylap, soraga çekilmegini isledi. ²⁵Pawlusy gamçylamak üçin baglanlarynda, Pawlus ýanynda duran ýüzbaşydan: «Rim raýatynyň hiç hili aýyby ýok hem bolsa, ony gamçylamak siziň kanunyňyza laýyk gelýärimi?» diýip sorady. ²⁶Ýüzbaşy muny eşidip, müňbaşynyň ýanyna baryp: «Näme etjek bolýaň? Bu adam Rim raýaty ahyry» diýip habar berdi. ²⁷Şonda müňbaşy Pawlusyň ýanyna gelip: «Maňa aýt, sen Rim raýatymy?» diýip sorady. Ol: «Hawa» diýip jogap berdi. ²⁸Müňbaşy: «Menem! Ýöne men bu raýatlygy köp pul töläp aldym» diýdi. Pawlus: «Men bolsa Rim raýaty bolup doguldym» diýdi. ²⁹Ony soraga çekjek bolup duranlar şobada onuň ýanyndan çekildiler. Müňbaşy hem Pawlusyň Rim raýatydygyny bilende, onuň elini-aýagyny bagladany üçin gorkdy.

³⁰Müňbaşy ertesi gün ýahudylaryň Pawlusy nämede aýyplaýandyklaryny takyk bilmek isledi. Şonuň üçin Pawlusy azat edip, ýolbaşçy ruhanylar bilen ýokary mejlisiň ýygnanmagyny buýurdy. Onsoň Pawlusy olaryň huzuryňa alyp geldi.

23-nji bap

Pawlus ýokary mejlisiň önünde

¹Pawlus ýokary mejlise dykgat bilen seredip: «Eý, doganlar! Men şu güne çenli Hudaýyň önünde arassa wyždan bilen ýaşadym» diýdi. ²Baş ruhany

Hanany Pawlusyň ýanynda duranlara onuň agzyna urmagy buýurdy. ³Pawlus oňa: «Seni Hudaý urar, eý, ýüzi aklanan diwar! Özüň-ä meniň üstümden kanuna görä höküm çykarmak üçin otysyň, soňam bolsa kanuny bozup, meni urmagy buýurýarsyň» diýdi. ⁴Pawlusyň ýanynda duranlar ondan: «Sen näme üçin Hudaýyň baş ruhansyna dil ýetirýärsiň?» diýip soradylar. ⁵Pawlus: «Doganlar, onuň baş ruhanydygyny bilmändirin. Ýogsam Mukaddes Ýazgylarda hem: „Öz halkyňyň ýolbaşçysyny näletleme“ diýip ýazylan» diýdi. ⁶Pawlus olaryň bir böleginiň saddukeýler, beýleki böleginiň-de fariseýlerdigini bilip: «Eý, doganlar, men fariseý, fariseýiň ogludyr. Men ölüleriň direlýändigine umyt baglaýandygym üçin höküm edilýärim!» diýip, mejlisde batly gygyrdy. ⁷Pawlusyň bu sözünden soňra fariseýler bilen saddukeýleriň arasynda agzalalyk düşüp, ýygananan mähelle ikä bölündi. ⁸(Saddukeýler direliş-de, perişde-de, ruh-da ýok diýýärdiler, fariseýler bolsa bularyň hemmesine ynanýardylar.) ⁹Şeýlelikde, uly galmagal turdy. Fariseýleriň tarapyňy tutýan käbir Töwrat mugallymlary yerinden turup, uly dawa turuzdylar. Olar: «Biz bu adamda hiç hili aýyp tapmadyk. Onuň bilen bir ruh ýa perişde gepleşen bolsa näbilýäňiz?» diýdiler. ¹⁰Dawa-jenjel şeýle bir gyzdy welin, müňbaşy olaryň Pawlusy parçalamaklaryndan heder edip, esgerlere gelip, ony olaryň arasyndan süýrüp çykaryp, gala äkitmegi buýurdy. ¹¹Şol gije Reb Isa Pawlusa görünüp, oňa: «Mert bol! Sen Men hakda Iýerusalimde nähili şaýatlyk eden bolsaň, Rimde-de şeýle şaýatlyk etmelisiň» diýdi.

Pawlusa kast etmek barada dildüwşük

¹²Ertesi gün ýahudylar biri-birleri bilen dil birikdirip, Pawlusy öldür-ýänçäler, iýip-içmezlige kasam etdiler. ¹³Bu dildüwşüğe gatnaşanlaryň sany kyrkdan hem köpdi. ¹⁴Olar ýolbaşçy ruhanylaryň we ýaşulularyň ýanyna gelip: «Biz Pawlusy öldürýänçäk, hiç zat iýip-içmezligi berk kasam etdik. ¹⁵Şeýlelikde, siz ýokary mejlis bilen bilelikde münbaşydan Pawlusy zyna getirmegi haýyş ediň. Ol hakdaky maglumatlary doly öwrenmek isleýäris diýen boluň. Pawlus bu ýere gelip ýetmänkä, biz ony ýolda öldürmäge taýyn» diýdiler.

¹⁶Emma Pawlusyň ýegeni olaryň dildüwşük guranyny eşidip, gala bardy-da, muny Pawlusa habar berdi. ¹⁷Pawlus hem ýüzbaşylaryň birini ýanyna çagyryp: «Bu ýigidi münbaşyňnyň ýanyna elt, oňa bir zat barada habar bermekçi» diýdi. ¹⁸Onsoň ýüzbaşy ony alyp, münbaşyňnyň ýanyna getirdi. Oňa: «Tussag Pawlus meni çagyryp, şu ýigidi seniň ýanyňa getirmegimi haýyş etdi. Onuň saňa aýtjak zady bar eken» diýdi. ¹⁹Münbaşy ýigidi gohtuklap, bir gyra çekdi-de, ondan: «Sen maňa näme hakda habar bermekçi?» diýip sorady. ²⁰Ol şeýle jogap berdi: «Ýahudylar we ýokary mejlis bilelikde Pawlus hakdaky maglumatlary doly öwrenmek bahanasy bilen, ony ertir mejlise getirmegi senden haýyş etmek üçin dilleşdiler. ²¹Emma sen olaryň sözüne gulak asma, sebäbi kyrkdan gowrak adam gizlenip, Pawlusa bukuda garaşýar. Olar Pawlusy öldürýänçäk, iýip-içmeris diýip kasam etdiler. Şu wagt olar taýýar bolup, seniň razyçylygyňa garaşýarlar». ²²Münbaşy ol ýigidi ugradyp: «Muny

maňa habar bereniňi hiç kime aýtmagyn» diýip tabşyrdy.

Pawlus Kaýsariýa iberilýär

²³Onsoň münbaşy ýüzbaşylaryndan ikisini ýanyna çagyryp: «Ağşam sagat dokuzda Kaýsariýa gitmek üçin, iki ýüz sany pyýada, ýetmiş sany atly esgeri we iki ýüz näýzaçy taýynlaň. ²⁴Pawlusy hem ata mündürüp äkidip, sag-aman häkim Feliksiň ýanyna alyp baryň» diýip tabşyryk berdi. ²⁵Soňra münbaşy şeýle mazmunly hat ýazdy: ²⁶«Çuňňur hormatlanýan häkim Feliks Klawdiý Lisiýasdan dogaýy salam! ²⁷Ýahudylar bu adamy tutup öldürjek bolup durkalar, men onuň rimlidigini bilip, esgerlerim bilen ýetişişip, ony halas etdim. ²⁸Onuň näme aýybynyň bardygyny bilmek üçin, ony ýahudylaryň ýokary mejlisine alyp geldim. ²⁹Men ony özleriniň dini kanuny bilen bagly meselelerde aýyplaýandyklaryny bildim, emma onda ölüme ýa-da tussag etmäge laýyk hiç hili esas ýokdur. ³⁰Bu adama kast ediljek bolýandygy baradaky habary alanymda bolsa, ony şobada seniň ýanyňa ibermegi karar etdim. Ony aýyplaýanlara-da öz şikâýatlaryny saňa mälim etmeklerini buýurdym».

³¹Esgerler özlerine buýrulyşy ýaly, Pawlusy alyp, gije Antipatrise getirdiler. ³²Ertesi gün atly esgerler Pawlus bilen bile ýollaryny dowam etdirdiler, beýlekiler bolsa gala dolandy. ³³Atlylar Kaýsariýa gelenlerinde, haty häkime gowşuryp, Pawlusy-da onuň eline tabşyrdylar. ³⁴Häkim haty okap, Pawlusyň haýsy welaýatdandygyny sorady. Pawlusyň Kilikiýadandygyny bilende bolsa: ³⁵«Seni aýyplaýjylar gelensoň diňlärin» diýdi. Soňra Pawlusyň Hirodyň köşgünde gözegçilik astynda saklanmalydygy barada buýruk berdi.

24-nji bap

Pawlus Feliks häkimiň önünde

¹Bäs günden soň baş ruhany Hanany birnäçe ýaşulular we Tertul atly garalawjy bilen Kaýsariýa geldi. Olar Pawlusa garşy şikâatlarýny häkime ýetirmekçidiler.²⁻³Pawlusy çagyryp getirenlerinde, Tertul ony aýyplamaga başlady: «Belent mertebeli Feliks! Seniň saýaňda biz ençeme wagtdan bäri parahatçylykda ýaşaýarys. Uzakdan görüjligiň bilen halkymyz üçin uly özgertmeleri amala aşyrdyň. Biz muny hemme ýerde we hemişe çuňňur minnetdarlyk bilen tassyklaýarys. ⁴Men seniň köp wagtyňy almakçy däl, öz mähremligiň bilen biziň gysga habarymyza gulak asmaýyň haýyş edýärim. ⁵Biz bu adamyň dünýädäki ähli ýahudylaryň arasynda gozgalaň turuzýan bir pitneçidigine göz ýetirdik we ol Nasyra toparynyň baştutany. ⁶⁻⁸Ol hatda ybadathanany-da harama çykarmaga synanyşdy. ^a Seniň özüň hem bu adamy soraga çekip, biziň ony nämede aýyplaýandygymyzy onuň özünden anyklap bilersiň».

⁹Ol ýerdäki ýahudylar hem aýdylarlaryň dogrudygyny tassyklamak bilen bu aýyplamalara goşuldylar.

¹⁰Häkim Pawlusa gepläber diýip ýarat edenden soň, ol söze başlady: «Seniň köp ýyllardan bäri bu milletiň üstünden kazalyk edýändigini bilýärim. Şonuň üçin özümi seniň huzuryňda goraýandygyma juda begenýärim. ¹¹Hudaýa sežde etmek üçin Iýerusalime baranyma on iki günden köp bolmandygyny özüň hem

anyklap bilersiň. ¹²Bu adamlardan hiç biri meniň ybadathanada biri bilen jedelleşenimi, sinagogalarda ýa bolmasa şäherde halky aýaga galdyranymy gören däldir. ¹³Olar maňa ýönkeýän aýyplaryny saňa subut edip bilmezler. ¹⁴Emma saňa şuny ykrar etmek bilen olaryň „galp taglymat“ diýip atlandyryan „Isanyň Ýoly“ toparyna degişlidigimi mälim edýärim. Men ata-babalarymyzyň Hudaýyna sežde edýärim. Töwratda we pygamberleriň ýazgylarynda ýazylan her bir söze ynanýaryn. ¹⁵Edil bu adamlar ýaly, men hem dogrularyň-da, dogry dälleriň-de ölümden direljekdigine Hudaýa umyt baglaýaryn. ¹⁶Şonuň üçin hem Hudaýyň we ynsanlaryň önünde wyždanymy hemişe päk saklamaga çalyşýaryn. ¹⁷Meniň Iýerusalimde bolmanyma ençeme ýyl boldy, indi bolsa halkymyň garyplaryna sadaka bermek üçin ol ýere geldim. ¹⁸Bu zatlar bilen meşgullanýarkam, olar meni ybadathanada gördüler. Men tämizleniş dessuryny berjaý edýärdim, ýanymda hiç hili mähelle-de, gozgalaň-da ýokdy. ¹⁹Emma ol ýerde Aziýa welaýatyndan gelen käbir ýahudylar bardy. Olaryň maňa garşy şikâatlary bar bolsa, olaryň özleriniň şu ýere gelip, meni seniň huzuryňda aýyplamaklary gerekdir. ²⁰Ýa-da bu ýerdäkiler ýokary mejlisiň önünde duranymda, menden nämä jenaýat tapandyklaryny, goý, aýtsynlar. ²¹Olaryň önünde durup, belent ses bilen: „Ölüler direlyär diýenim üçin bu gün siziň önünde höküm edilýärim“ diýdim. Mundan başga meniň nämä aýybym bar?»

²²«Isanyň Ýoly» atly topar dogrusynda has takyk maglumaty bolan Feliks işi

^a **24:6-8** Käbir golýazmalarda *Biz ony öz kanunymyz boýunça höküm etmekçidik*, ⁷emma münbaşy Lisiýas gelip, güýç bilen ony elimizden aldy. ⁸ Ony aýyplaýanlara seniň huzuryňa gelmegi buyurdy diýen sözler hem bar.

soňa goýup: «Dawaňyz hakda müňbaşy Lisiýas gelenden soň karar çykararyn» diýdi. ²³Feliks ol ýerdäki ýüzbaşy Pawlusy göz astynda saklamagy, emma oňa biraz erkinlik bermegi, onuň mätäçliklerine goldaw bermek isleýän dostlaryna rugsat etmegi buýurdy. ²⁴Birnäçe günden soň bolsa, Feliks öz ýahudy aýaly Drusilla bilen geldi-de, Pawlusy çagyrtty we Isa Mesihe bolan iman hakdaky onuň gürrüňlerini diňledi. ²⁵Pawlus dogrulyk, özerklilik hem geljek höküm hakda söhbet edende, Feliks gorkup: «Boldy, häzirikçe git, amatly pursat gelende, ýene seni çagyrdaryn» diýdi. ²⁶Şeýle hem, Feliks Pawlusdan para tama edip, ony ýyg-ýygýdan çagyrdyp, onuň bilen söhbet edýärdi. ²⁷Aradan iki ýyl geçenden soň, Feliksiň ýerine Porkiý Festus häkim boldy. Feliks ýahudylaryň göwnüni awlamak üçin, Pawlusy tussaglykda goýup gitdi.

25-nji bap

Pawlus Festusyň öňünde

¹Festus welaýata häkim bolup gelenden üç gün soň, Kaýsariýadan Iýerusalime gitdi. ²Ol ýerde ýolbaşçy ruhanylar bilen ýahudy baştutanlary Festusa Pawlusyň üstünden şikaýat etdiler. ³Festusdan özlerine bir ýagşylyk etmegini sorap, Pawlusy Iýerusalime getirmegi üçin ýalbardylar. Aslynda olar buky gurup, ýolda Pawlusy öldürmegiň niýetindediler. ⁴Festus olara şeýle jogap berdi: «Pawlus Kaýsariýada tussaglykda, men hem basym ol ýere gitjek. ⁵Araňyzdaky ýolbaşçylar meniň bilen bile barsynlar. Eger Pawlus bir ýaman iş eden bolsa, goý, ony aýyplasyňlar».

⁶Festus olaryň ýanynda sekiz-on gün bolup, Kaýsariýa gaýtdy. Ertesi gün ol kazylyk kürsüsine çykyp, Pawlusyň

getirilmegini buýurdy. ⁷Pawlus içeri girende, Iýerusalimden gelen ýahudylar onuň daşyna üýşüp, ony aýyplap başladylar, emma öz aýyplamalaryny subut edip bilmediler. ⁸Pawlus özüni gorap: «Men ýahudylaryň kanunyna-da, ybadathana-da, imperatora-da garşy günä etmedim» diýdi. ⁹Festus ýahudylaryň göwnünden turmak üçin, Pawlusdan: «Iýerusalime gidip, şol ýerde bu babatda özüňe kazylyk edilmegini isleýärsiňmi?» diýip sorady. ¹⁰Emma Pawlus: «Men imperatoryň kazylyk kürsüsiniň öňünde durun, maňa şu ýerde kazylyk edilmelidir. Men ýahudylara garşy hiç bir ýamanlyk eden däldirin, muny seniň özüň hem oňat bilýänsiň. ¹¹Men ýamanlyk eden bolsam ýa-da ölüme laýyk bir iş eden bolsam, ölümden gaçmaýaryn. Eger bu adamlaryň maňa garşy aýyplamalary ýalan bolsa, meni olaryň eline tabşyrmaga hiç kimiň haky ýokdur. Men dawamy imperatora arz edýärim» diýdi.

¹²Onsoň Festus mejlis bilen maslahatlaşyp: «Dawaň barada imperatora arz etdiň, imperatoryň ýanynda gidärsiň» diýdi.

¹³Birnäçe gün geçenden soň, Agrip patyşa öz uýasy Bernik bilen Festusy gutlamak üçin, Kaýsariýa geldi. ¹⁴Olar köp wagt ol ýerde galanlaryndan soň, Festus Pawlusyň işini patyşa gürrüň berdi: «Feliksiň tussag edip goýan bir adamy bar. ¹⁵Men Iýerusalimdekäm, ýahudylaryň ýolbaşçy ruhanylary, ýaşullary onuň üstünden şikaýat edip, ony jezalandyrmagymy haýyş etdiler. ¹⁶Men olara: „Rimlileriň adaty boýunça hiç kim sorag edilmezden jezalandyrmak üçin şikaýatçynyň eline tabşyrylmaýar. Aýyplanýany şikaýatçylary bilen ýüzleşdirip, oňa ýöňkelýän aýyp babatda özüni goramaga mümkinçilik berilýär“ diýip jogap berdim. ¹⁷Aýyplaýjylar bu ýere

üýşenlerinde bolsa, men wagty elden bermän, ertesi gün kazylyk kürsüsine çykyp, Pawlusyň getirilmegini buýurdym. ¹⁸Emma onuň garşysyna geplän şikâyatçylar oňa meniň garaşan äýyplarymyň hiç birini ýöňkemediler. ¹⁹Muňa derek olaryň öz dinleri hem-de bir Isa atly ölüp giden, emma Pawlusyň diri diýýän adamy barada jedelleri bar eken. ²⁰Men bu meseläni nähili çözemkäm diýip agyr ýagdaýa düşdüm. Pawlusdan Iýerusalime gidip, ol ýerde bu zatlar babatda özüne kazylyk edilmegine razydygyny ýa-da dälidigini soradym. ²¹Emma Pawlus dawasyny imperatoryň çözmegini, oňa çenli tussaglykda bolmagyny isledi. Şonuň üçin ony imperatoryň ýanyna ýollaýançam, tussaglykda saklamagy buýurdym».

²²Agrip Festusa: «Men hem şol adamyň gürrüni diňlemek isleýärim» diýdi. Festus hem: «Ony ertir diňlärsiň» diýdi.

Pawlus Agribiň öňünde

²³Ertesi gün Agrip we Bernik dabaraly ýagdaýda gelip, münbaşylardyr şäheriň atly-abraýly adamlary bilen birlikde mejlisler otagyna girdiler. Festusyň buýrugy boýunça Pawlusy getirdiler. ²⁴Festus şeýle diýdi: «Eý, patyşa Agrip we bu ýerdäki ähli jenaplar! Siz bu adamy görýäňizmi? Iýerusalimdäki we bu ýerdäki ähli ýahudylar onuň üstünden maňa şikâyat edip: „Ol mundan artyk ýaşamaly däl!“ diýip gygyryşdylar. ²⁵Emma meniň pikirimçe, ol ölüme laýyk iş etmändir. Emma özüniň dawasyny barada imperatora arz edendigi üçin, ony Rime ýollamak kararına geldim. ²⁶Ol hakda onuň alyjenabyna ýazar ýaly belli bir zadym ýok. Şonuň üçin-de ony siziň huzuryňyza, ylaýta-da, eý, Agrip şa, seniň huzuryňa çykardym. Bu meselä seredenimizden soň, munuň netijesinde ýazmaga bir

zatlar tapmagym ahmal. ²⁷Sebäbi tussaga garşy ýöňkelýän äýyplamalary görkezmezden, ony imperatoryň ýanyna ýollamaklyk maňa manysyz görünýär».

26-njy bab

¹Agrip Pawlusa: «Özüni goramak üçin, söze başlap bilersiň» diýdi. Ine, şonda Pawlus ellerini hereketlendirip, özüni goramaga durdy: ²«Eý, Agrip patyşa! Ýahudylaryň maňa ýöňkeýän ähli äýyplamalaryndan goranyp, bu gün seniň öňünde çykyş edýändigim üçin, men özümi bagtly saýýaryn. ³Senem ýahudylaryň ähli adatlaryndan, jedelli pikirlerinden oňat baş çykarýarsyň ahyry. Şonuň üçin hem meni sabyrlylyk bilen diňlemegiňi haýyş edýärim. ⁴Ýaşlygymdan başlap, ilki öz halkymyň arasynda, şeýle hem Iýerusalimde geçiren durmuşymy ähli ýahudylar bilýändirler. ⁵Olar meni köp wagtdan bäri tanaýarlar, eger isleseler, maňa dinimiziň in berk topary boýunça fariseý bolup ýaşandygyma şaýatlyk edip bilerler. ⁶Edil şu wagtda hem Hudaýyň ata-babalarymyza beren wadasyna umyt baglaýandygym üçin kazyýetde durun. ⁷Hakykatda, halkymyzyň on iki tiresi gije-gündiz Hudaýa çyn ýürekden sežde edip, bu wadanyň berjaý bolmagyna umyt baglapdyr. Eý, şahym, ýahudylar bolsa şu umyt üçin meni äýyplaýarlar. ⁸Näme üçin Hudaýyň ölüleri direltmegini ynanyň bolmajak zat hasaplaýarsyňyz? ⁹Dogrusy, menem nasyraly Isanyň adyna garşy köp ýamanlyk etmegi öz ýanymdan wajyp bilýärdim. ¹⁰Men bu ýamanlygy Iýerusalimde etdim hem. Ýolbaşçy ruhanylardan ygtyýar alyp, imanlylaryň köpüsini zyndana dykdym. Olar ölüme höküm edilende, muny iki elläp goldadym. ¹¹Men bir sinagogadan beýlekisine aýlanyp, olary

gaýta-gaýta jezalandyrdym, imandan dänmäge mejbur etdim. Olara garşy gahar-gazaba münüp, hatda keseki şäherlere çenli olary yzarladym.

¹²Günleriň bir günü şu maksat bilen ýolbaşçy ruhanylardan ygtyýarnama we tabşyryk alyp, Damaska tarap ýola düşdüm. ¹³Eý, şahym, günortanlar ýolda barýarkam, birdenkä asmanda günden hem ýagty nur gördüm. Nur meniň we ýoldaşlarymyň daş-töweregine ýalkym saçdy. ¹⁴Hemmämiz ýere ýykyldyk. Bir sesiň maňa arameý dilinde: „Şawul, Şawul! Näme üçin Meni yzarlap, azar berýärsiň? Tekepirligiň bilen özüňe zeper ýetirmäni bes et“ diýenini eşitdim. ¹⁵Men: „Agam, sen kim?“ diýip soradym. Reb: „Men seniň yzarlap, azar berýän Isaň. ¹⁶Hany, tur, aýak üstüne gal. Men seni hyzmatkärim hem şaýadym edip saýlamak üçin saňa göründim. Sen öz gören we meniň görkezjek zatlaryma şaýatlyk edersiň. ¹⁷Seni öz halkyňyň we keseki milletleriň elinden azat ederin. Keseki milletleriň gözlerini açaryň ýaly, Men seni olaryň arasyna ibererin. ¹⁸Şonda olar tümlükden nura, şeýtanyň hökmürowanlygyndan Hudaýa tarap öwrülerler. Maňa iman etmek arkaly olaryň günäleri bagyşlanyp, olar Hudaýyň mukaddes halky bilen bile miras alarlar“ diýdi. ¹⁹Şonuň üçin hem, eý, Agrip şa, men gökden gelen görnüşe boýnuýogynlyk etmedim. ²⁰Ilki bilen Damaskda, Iýerusalimde, soňra tutuş Ýahudyýada, şeýle hem, keseki milletleriň arasynda: „Günäleriňiz üçin toba ediň, Hudaýa dolanyň, toba edendigiňizi oňat işleriňiz bilen subut ediň“ diýip wagyz etdim. ²¹Şu sebäpden ýahudylar meni ybadathanada tutup, öldürjek boldular. ²²Emma şu güne çenli Hudaý maňa medet berdi. Şonuň saýasynda uludan-kiçä, hemmelere şaýatlyk edip gelýärim. Boljak

zatlary öňden habar beren pygamberleriň we Musanyň aýdanlaryndan başga hiç zat öwreden dälidirin. ²³Olar hem Mesihniň görgi görmelidigini, ilkinji bolup ölümden direlip, Öz halkyna we keseki milletlere Hudaýyň nuruny yglan etmelidigini aýan edipdiler».

²⁴Pawlus şeýdip, özüni gorap durka, Festus gaty ses bilen: «Pawlus, sen däliräpsiň! Okumyşlyk seni aklyňdan azaşdyrypdyr» diýdi. ²⁵Pawlus oňa: «Eý, hormatly Festus, men aklymdan azaşamok. Meniň aýdan sözlerim hakykat we akyla sygýandyr. ²⁶Bu zatlardan patyşamyň habarlydygy üçin, men oňa arkaýyn gepleýärim. Bularyň hiç biriniň ondan ýaşyryn dældigine men ynanýaryn, sebäbi bular gizlin edilen dälidir. ²⁷Agrip şa! Sen pygamberlere ynanýarsyňmy? Ynanýandygyňy bilýärim-ä» diýdi. ²⁸Agrip Pawlusa: «Meni gysga wagtyň içinde yryp, mesihi etjek bolýarsyňmy?» diýdi. ²⁹Pawlus oňa: «Gysga bolsun, uzyn bolsun, diňe sen däl, eýsem, şu gün meni diňleşänleriň bary meniň ýaly bolsun diýip Hudaýa ýalbarýaryn. Elbetde, bu zynjyrlar sizde bolmasyn» diýip jogap berdi. ³⁰Şundan soň Agrip şa, Festus häkim, Bernik we olar bilen oturanlar ýerlerinden turdular. ³¹Olar çykyp barýarkalar, özara gürlüşip: «Bu adam ölüme ýa-da tussaglyga laýyk hiç iş etmändir» diýişdiler. ³²Agrip Festusa: «Bu adam dawasyny imperatora arz etmedik bolsady, ony azat edip bolardy» diýdi.

27-nji bap

Pawlus gämili Rime äkidilýär

¹Bizi deňiz arkaly Italiýa ibermegi karar etdiler. Şonda Pawlus bilen ýene-de birnäçe tussagy Imperiýa goşunynda ky Ýüliý diýen ýüzbaşy tabşyrdylar.

²Biziň hemmämiz Adramit şäherinden gelen gämä münüp, Aziýa welaýatynyň kenaryna tarap ýola düşdük. Ýanymyzda Salonikiden gelen makedoniýaly Aristarh hem bardy. ³Ertesi gün Sidon şäherine gelip ýetdik. Ýuliy Pawlus bilen mylakatly boldy, şonuň üçin oňa dostlarynyň ýanyna barmaga we gerekli zatlaryny almaga rugsat berdi. ⁴Ol ýerden ýene deňziň üsti bilen gitdik. Şemalyň garşymyzdandygy sebäpli Kipr adasynyň demirgazyk tarapyndan, ony penalap, ýüzüp geçdik. ⁵Kilikiýa we Pamfiliýanyň garşysyndaky deňizden geçip, Likiýanyň Mira şäherine geldik. ⁶Ýüzbaşy şol ýerde Isgenderiýadan gelip, Italiýa gitjek bolup duran gämini tapdy we bizi oňa mündürdi. ⁷Biz ençeme günläp haýal ýüzüp, kynçylyk baryny görüp, Knidos şäherine ýetdik. Şemalyň bize garşy öwürýändigini üçin, Salmon ýarym adasynyň ýanyndan geçip, Krit adasyny penalap, ýüzüp gitdik. ⁸Kenara golaý ýüzüp, uly kynçylyk bilen Gözel duralgalar diýen ýere geldik. Bu ýer Laseýa şäherine golaý ýerleşýärdi. ⁹Biz köp wagtymyzy ýitirdik. Indi deňizde ýüzmek üçin howa örän howpludy, sebäbi güýz ahyrlap barýardy. Pawlus olara maslahat berip: ¹⁰«Jenaplar! Görýän welin, indi deňizde ýüzsek, diňe bir ýükümiz, gämimiz däl, eýsem janymyz hem howp astynda galar, agyr betbagtçylyga uçararyz» diýdi. ¹¹Emma ýüzbaşy Pawlusyň maslahatyna gulak asman, gämi ýolbaşçysy bilen gämi eýesiniň gepine ynandy. ¹²Ýöne düşelgede gyslamaga hiç hili şert bolmansoň, adamlaryň köpüsi, başarsa, bu ýerden Fenikse yetip, gysy ol ýerde geçirmegi karar etdiler. Feniks Krit adada ýerleşip, günorta-günbatar we demirgazyk-günbatar tarapdan öwürýän şemallardan penady.

Deňizdäki tupan

¹³Şeýlelikde, günorta şemaly ýuwaşja öwürmäge başlanda, olar öz maksatlaryna ýetendiris öýtdüler. Şonuň üçin labyry çekdiler-de, Krit adanyň golaýy bilen ýola düşdüler. ¹⁴Emma köp wagt geçmänkä, ada tarapdan «Demirgazyk-gündogar» diýilýän güýçli ýel öwsüp, tupan turdy. ¹⁵Tupan gämä urlup, netijede, gämi şemalyň garşysyna ýüzüp bilmedi. Şundan soň özümizi tolkunlara tabşyryp, şemalyň ugruna ýüzdük. ¹⁶Biz Kawda diýen bir kiçijik adany penalap ötdük. Gäminiň kiçi gaýygy zordan saklap galdyk. ¹⁷Deňizçiler gaýygy ýokary çekip aldylar we gämi pytrap gitmesin diýip, daşyndan tanap bilen berk bagladylar. Olar Sirtiň çägeli saýlaryna batmakdan gorkup, gäminiň tizligini peseltmek üçin ýelkeni aşak düşürdiler. Şeýdip, gämini şemalyň ugruna goýberdiler. ¹⁸Biz tupandan ýaňa ikiýana çaykanýardy. Ertesi gün gäminiň ýüküni zyňmaga başladylar. ¹⁹Üçülenji gün gäminiň artykmaç enjamlaryny-da öz elleri bilen deňze zyňdylar. ²⁰Ençeme günläp ne Gün, ne ýyldyz göründi. Güýçli tupan sowulmansoň, halas bolmak umydymyzy bütünleý ýitirdik.

²¹Hiç kim uzak wagtlap hiç zat datmady. Şonda Pawlus gämädäkileriň ortasynda durup, şeýle diýdi: «Eý, adamlar! Meniň aýdanlaryma gulak asyp, Krit adadan gaýtmadyk bolsadyňyz, onda bu bela-betere sataşmazdyk. ²²Indi size maslahatym şu: mert boluň! Hiç biriňiz heläk bolmarsyňyz, diňe gämi dargar. ²³Sebäbi Özüne degişli bolup, gulluk edýän Hudaýym dün gije bir perişdesini ýanyma iberdi. ²⁴Ol: „Gorkma, Pawlus! Sen imperatoryň öňünde durmalysyň.

Sen sebäpli gämide barýanlaryň hemmesini Hudaý aman saklar“ diýdi. ²⁵Şonuň üçin, adamlar, mert boluň, sebäbi men Hudaýa ynanýaryn, hemme zat özüme aýdylyşy ýaly bolar. ²⁶Elbetde, ýel bizi bir ada eltip taşlar».

Gämi batýar

²⁷On dördünji güni gije biz Adriatik deňzinde her ýana kowlup ýörkäk, ýarygije töwerekleri deňizçiler gury ýeriň ýakynlaşýandygyny çakladylar. ²⁸Çuňlugy ölçänlerinde, ýigrimi gulaç çykdy. Biraz soňrak ölçänlerinde, on baş gulaç çykdy. ²⁹Gaýalara baryp urlarys öýdüp gorkup, arka tarapdan dört labyr atdylar-da, basym daň atsyn diýip dileg etdiler. ³⁰Deňizçiler gämiden gaçjak bolup, oň tarapdan labyr atmak bahanasy bilen, gaýygy deňze inderdiler. ³¹Emma Pawlus ýüzbaşy bilen esgerlere: «Bular gämide galmasalar, siz diri galyp bilersiňiz» diýdi. ³²Şeýlelikde, esgerler gaýygyň tanaplaryny kesip, ony aşak gaçyrdylar.

³³Daň atyp barýarka, Pawlus hemmäni nahar iýmäge çagyrdy. Ol: «Siziň gaýgy-alada batyp, hiç zat iýmäniňize bu gün on dört gün boldy. ³⁴Şonuň üçin sizden haýyş edýärim, naharlanyň. Bu siziň diri galmagyňyz üçin gerekdir. Hiç biriňiziň saçyňzyň ýeke tary-da kemelmez» diýdi. ³⁵Pawlus bu sözleri aýdyp, eline çörek aldy, hemmäniň önünde Hudaýa şükür etdi-de, bölüp iýmäge başlady. ³⁶Şeýlelikde, hemmeler ruhlanyp naharlandylar. ³⁷Gämide biziň jemimiz iki ýüz ýetmiş alty adamdy. ³⁸Nahardan doýanlaryndan soň, bugdaýy deňze taşlap, gämini ýeňletdiler.

³⁹Gün doganda, ol ýeri tanamadylar. Emma kenarda çägelik bir aýlag görüp, başartsa, gämini şol ýere sürmeli diýen

karara geldiler. ⁴⁰Labyrlary kesip, deňze goýberen batlaryna, kürege daňlan tanaplary çözdüler-de, öňdäki ýelkeni şemala galdyryp, göni kenara tarap ýüzdüler. ⁴¹Emma gämi bir saý ýere düşüp, çägä batdy. Gäminiň burny çägä batyp, hiç tarapa gymyldap bilmedi, arka tarapy bolsa gomlaryň zoruna dargap başlady. ⁴²Tussaglaryň hiç biri ýüzüp gaçmaz ýaly, esgerler olary öldürmekçi boldular. ⁴³Emma ýüzbaşy Pawlusy halas etmek isläp, olary bu niýetlerinden dändirdi. Olara ýüzüp bilýänler gämiden özlerini öňürti zyňsynlar we ýüzüp çyksynlar, ⁴⁴galanlary hem tagtalar ýa-da gäminiň döwükleri bilen çyksynlar diýip buýruk berdi. Şeýlelikde, ählisi sag-aman gury ýere çykdy.

28-nji bap

Pawlus Maltada

¹Biz kenara sag-aman çykanymyzdan soň, bu adanyň adynyň Maltadygyny bildik. ²Ýerli halk biziň bilen örän mylakatly boldy. Howa ýagyşly we sowuk bolansoň, olar ot ýakyp, hemmäni oňat garşy aldylar. ³Pawlus bir üýşmek odun çöpläp, oduň üstüne goýanda, bir zäherli ýylan oduň howrundan gaçyp, onuň eline ýapyşdy. ⁴Ýerli halk onuň elinden ýylanyň sallanyň durşuny göreňde, biri-birine: «Bu adam ganhor bolsa gerek, ol deňizden halas bolsa-da, takdyry ony ýaşamaga goýmady» diýişdiler. ⁵Emma Pawlus elini silkip, ýylany oduň içine zyňdy, hiç bir zyýan hem görmedi. ⁶Adamlar onuň çişmegine ýa-da birdenkä ölüp ýykylmagyna garaşdylar. Emma köp garaşyp, oňa hiç zat bolmandygyny görenlerinde, pikirlerini üýtgedip: «Ol hudaýdyr!» diýişdiler.

⁷Ol ýeriň golaýynda adanyň Publiý atly başlygynyň mülki bardy. Publiý bizi myhman alyp, üç günläp ýürekden hyzmat etdi. ⁸Şol wagt onuň kakasyny ysytma we içagyry tutup ýatyrdy. Pawlus hassanyň ýanyna geldi we doga-dileg etdi-de, onuň üstüne elini goýup, şypa berdi. ⁹Bu wakadan soň, adadaky beýleki hassalar-da gelip şypa tapdylar. ¹⁰Olar bize köp sylag-hormat etdiler. Ýola ugramakçy bolanymyzda, bize zerur ähli zatlary getirip, gämä ýüklediler.

Pawlus Rime gelyär

¹¹Üç aýdan soň, biz Ekiz hudaýlar atly gämi bilen deňze çykdyk. Bu gämi Isgenderiýadan gelip, gyşda şol adada galypdy. ¹²Biz Sirakus şäherine baryp, ol ýerde üç gün galdyk. ¹³Ol ýerden aýlanyp, Regiýa gelip ýetdik. Ertesi gün günorta şemaly öwsüp başlady. Munuň kömegi bilen iki günde Puteýol şäherine ýetdik. ¹⁴Ol ýerde birnäçe doganlary tapdyk. Olar bizden ýanlarynda galmagymyzy haýyş etdiler we biz ol ýerde iki hepde galdyk. Şondan soň biz Rime geldik. ¹⁵Rimdäki doganlar biziň gelendigimizi eşidip, bizi garşylamak üçin ol ýerden Appiýus bazaryna we Üç kerwensaraý diýen oba çenli geldiler. Pawlus olary göreňde, Hudaýa şükür edip, ýene gaýrata galdy. ¹⁶Biz Rime gelenimizden soň, Pawlusa bir esgeriň gözegçiligi astynda özbaşdak ýaşamaga rugsat berildi.

Pawlus Rimde wagyz edýär

¹⁷Üç günden soň Pawlus ýahudylaryň ýolbaşçylaryny çagyrdy. Olar bir ýere üýşende, Pawlus olara şeýle diýdi: «Eý, doganlar! Men halkymyza

ýa-da ata-babalarymyzyň adatlaryna garşy hiç zat etmesem-de, Iýerusalimde tussag edilip, rimlileriň eline tabşyryldym. ¹⁸Olar meni soraga çekenlerinden soň, boşatjak boldular, sebäbi meni öldürmäge hiç bir esas tapmadylar. ¹⁹Emma ýahudylar garşy çykanlarynda, men dawamy imperatora arz etmäge mejbur boldum. Beýtmek bilen men öz halkymy aýyplamakçy dälidirin. ²⁰Şu sebäpden men siziň bilen görşüp, söhbet etmek üçin, sizi bu ýere çagyrdym. Aslynda men Ysraýylyň umydy bolan Mesih ugrunda zynjyrlandy.

²¹Olar Pawlusa şeýle diýdiler: «Biz sen hakda Ýahudyýadan hiç bir hat almadyk, ol ýerden gelen doganlarymyzdan hem hiç kim sen barada ýagşydan-ýamandan hiç zat habar bermedi. ²²Emma biziň seniň pikirleriňi özüňden eşidesimiz gelyär, sebäbi hemme ýerde bu dini topara garşy çykylyandygyny bilýäris».

²³Şeýlelikde, olar Pawlus bilen duşyşyk gününü belleşdiler. Şol gün onuň bolýan ýerine juda köp adam geldi. Pawlus ertirden aňşama çenli olara Hudaýyň Şalygyny düşündirip, wagyz etdi. Mundan başga-da olary ynandyryp, Töwrat bilen pygamberleriň ýazgylaryndan Isa dogrusynda ynanadyryjy deliller getirdi. ²⁴Käbirleri onuň sözlerine ynaný, käbiri ynanmady. ²⁵Olar biri-biri bilen özara ylalaşmadylar. Olar gitmekçi bolup durkalar, Pawlus şeýle diýdi: «Işaya pygamber arkaly Mukaddes Ruh ata-babalaryňyza şu sözleri jaýdar aýdypdyr: ²⁶„Bar-da, bu halka şeýle diý:

Eşidip dursañyz-da, hiç düşünersiňiz,

seredip dursaňyz-da, hiç
aňlamarsyňyz.

²⁷Bu halkyň ýüregi küteldi,
gulaklary ker açdy,
gözleri gapyldy.

Ýogsam gözleri bilen görüp,
gulaklary bilen eşiderdiler,
aňlary bilen aňlap,
Maňa tarap dolanardylar,
Men hem olara şypa bererdim“.

²⁸Şonuň üçin indi şuny bilip goýuň:
Hudaýyň halas bolmak baradaky Hoş
Habary ýahudy dällere iberildi. Olar
gulak asarlar». ^a

³⁰Pawlus kireýine alan jaýynda tutuş
iki ýyl ýaşady we ýanyna gelenleriň
hemmesini kabul etdi. ³¹Ol batyrgaýlyk
bilen we hiç bir bökdençsiz Hudaýyň
Şalygyny wagyz edip, Rebbimiz Isa
Mesih barada öwretti.

^a **28:28** Kābir golýazmalarda 29-njy aýat duş gelyär: *Pawlus muny aýdandan soň, ýahudylar öz aralarynda köp jedelleşdiler we bu ýerden gtdiler.*